

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KAHRAMANMARAŞ İL MERKEZİNDE TÜKETİCİLERİN
SİĞARA VE MARAŞ OTU KULLANIMINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİN ANALİZİ

ALİ KAFAS

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

KAHRAMANMARAŞ 2011

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KAHRAMANMARAŞ İL MERKEZİNDE
TÜKETİCİLERİN SİGARA VE MARAŞ OTU
KULLANIMINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİN ANALİZİ

ALİ KAFAS

Bu tez,
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS
derecesi için hazırlanmıştır.

KAHRAMANMARAŞ 2011

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Ali KAFAS tarafından hazırlanan “ Kahramanmaraş il merkezinde tüketicilerin sigara ve maraş otu tüketimini etkileyen faktörlerin analizi ” adlı bu tez, jürimiz tarafından 08.09.2011 tarihinde oy birliği ile Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Cuma AKBAY (DANIŞMAN)
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, KSÜ

.....

Prof. Dr. İsmet BOZ (ÜYE)
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, KSÜ

.....

Yrd. Doç. Dr. K. Sinan DAYISOYLU (ÜYE)
Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı, KSÜ

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. M. Hakkı ALMA
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Ali KAFAS

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ İL MERKEZİNDE TÜKETİCİLERİN SİGARA VE MARAŞ OTU KULLANIMINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali KAFAS

ÖZ

Tütün kullanımı birçok ölümcül hastalığın baş nedeni olup ölüm oranlarını artıran en önemli faktördür. Tütün kullanımının neden olduğu hastalıklardan dolayı dünyada yaklaşık her yıl 5 milyon birey ölmektedir. Tütün hakkında yapılan birçok çalışma özellikle sigara kullanımına odaklanmakta, ek olarak çok az bir kısmı dumansız tütün kullanımına odaklanmaktadır. Maraş otu gibi dumansız tütün ürünleri nicotine içermektedir. Bu yüzden sigara kullanımında görülen kronik arter ve periferik damar hastalıkları, hipertansiyon gibi benzer hastalıklar burada da görülmekte ve ölümlere sebep olmaktadır. Maraş otu birkaç yüz yıldır Kahramanmaraş ta kullanılmakta olup satışı ve üretimi yasak değildir.

Türkiye’de sigara kullanım yaygınlığı ile ilgili genel bilgi olmasına rağmen maraş otu kullanım yaygınlığı ve bu yaygınlığı etkileyebilecek faktörler üzerine yapılan özel bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmanın amacı yaş, cinsiyet, gelir, eğitim durumu, medeni durum ve alkol kullanımı gibi faktörlerin sigara kullanımına etkisini araştırmak, il merkezinde sigara ve maraş otu kullanımını tespit etmektir. 2011 yılında, 259 erkek ve 141 kadın olmak üzere 400 kişi ile yapılan çalışmada yaş, cinsiyet, eğitim, gelir ve medeni durumlara göre sigara ve maraş otu kullanım oranları tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, kentte yaşayan erkeklerin %38,6’sı, kadınların ise %22,7’si günlük sigara kullanıcısıdır. Bunun yanında erkeklerin %25,1’i, kadınların ise sadece %1,4’ü maraş otu kullanıcısıdır.

Anahtar Kelimeler: Sigara kullanımı, maraş otu kullanımı, dumansız tütün, tüketim, Kahramanmaraş, sosyo-demografik faktör

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Temmuz / 2011

Danışman: Doç. Dr. Cuma AKBAY
Sayfa sayısı: 63

**ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING CIGARETTE SMOKING AND MARAS
POWDER USE AMONG ADULTS IN THE URBAN AREA OF
KAHRAMANMARAS
(M.Sc. THESIS)**

Ali KAFAS

ABSTRACT

Tobacco use is a leading cause of fatal morbidity and increasing mortality. About 5 million people worldwide die annually from tobacco-related disease. Most of the research on tobacco focuses on smoking, especially cigarette smoking, but little attention has been given on smokeless tobacco. Smokeless tobacco, such as maras powder, contains nicotine and therefore the health consequences may be similar to those of cigarette smoking, including coronary artery and peripheral vascular disease, hypertension, fatal morbidity and mortality. Maras powder has been used in Kahramanmaraş for several centuries since there is no ban on manufacturing and selling maras powder in Turkey.

Although there is general information about smoking use in Turkey, a thorough investigation of tobacco and maras powder use patterns within a specific population segment has not been performed previously. The objective of this study was to investigate how socioeconomic and demographic factors, lifestyle and health-related characteristics were associated with the prevalence of cigarette, smokeless tobacco and dual tobacco use among 259 men and 141 women aged 18-70 years during the year of 2011 in Kahramanmaraş. Data were collected about socioeconomic and demographic characteristics of (income, age, sex, education and employment status), cigarette smoking and use of smokeless tobacco (maras powder) by the family members in Kahramanmaraş City center, the population which has a high prevalence of maras powder use.

Based on the results of this study, the prevalence of daily smoking among adults is 38,6 % among men and 22,7 % among women. Corresponding rates for maras powder use are 25,1 % and 1,4% respectively.

Key Words: Cigarette smoking, maras powder use, smokeless tobacco, consumption, Kahramanmaraş, socio-demographic factors.

Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Institute for Graduate Studies in Science and Technology
Department of Agricultural Economics. July/ 2011

Supervisor: Assoc. Prof. Cuma AKBAY

Page number: 63

KAHRAMANMARAŞ İL MERKEZİNDE TÜKETİCİLERİN SİGARA VE MARAŞ OTU KULLANIMINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Kahramanmaraş ili şehir merkezinde ikamet eden 18 yaş üstü 259 erkek ve 141 kadın tüketicilerin sigara, dumansız tütün ve her iki tütün ürünü kullanımında sosyoekonomik ve demografik faktörler, yaşam biçimi ve sağlıkla ilgili faktörlerin etkilerini araştırmaktır. Araştırma verileri maraş otu kullanımının oldukça yüksek olduğu Kahramanmaraş merkez ilçede ikamet eden aile bireylerinin sigara ve maraş otu kullanıcılarının sosyoekonomik ve demografik karakteristiklerini içermektedir.

Araştırmada, maraş otu ve sigara kullanım yaygınlığında özellikle yaş ve cinsiyetin önemli etkileri olduğu saptanmıştır. Anket döneminde, erkeklerin bayanlara oranla istatistiksel olarak daha fazla oranda maraş otu kullandığı saptanmıştır (%25,1 ve %1,4). Sigara kullanma alışkanlığı da aynı şekilde erkeler arasında bayanlara oranla daha fazla yaygınlık göstermektedir (%38,6 ve %22,7). Geçmişte sigara kullanmış olan bireylerin %71,4'ü ve anket döneminde sigara kullananların ise %6,8'i maraş otu kullanmışlardır. Bu fark erkekler arasında ise daha büyüktür (%78,4 ve %14,0).

Erkek bireyler arasında olduğu gibi, bayanlar arasında da maraş otu kullanımı bireylerin yaşı arttıkça artış eğilimi göstermiştir. Buna karşılık sigara kullanım alışkanlığı ve yaygınlığı hem erkekler ve hem de bayanlar arasında yaş arttıkça azalma eğilimi göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, günlük veya ara sıra sigara kullanımı özellikle erkekler, bekârlar, az eğitilmiş bireyler ve alkol tüketen bireyler arasında yaygınlık gösterirken, Maraş otu kullanımı düşük gelirli, az eğitilmiş, yaşlı, erkek veya evli bireyler arasında yaygınlık göstermektedir.

Anket yapılan bireyler arasında, tütün kullanımının özellikle maraş otu tüketim yaygınlığının yüksek olması, bu alışkanlıkların sağlık etkileri konusunda halkın eğitilmesi gerektiğini zorunlu hale getirmektedir.

ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING CIGARETTE SMOKING AND MARAS POWDER USE AMONG ADULTS IN THE URBAN AREA OF KAHRAMANMARAS

SUMMARY

The objective of this study was to investigate how socio-economic and demographic factors, lifestyle and health-related characteristics were associated with the prevalence of cigarette, smokeless tobacco and dual tobacco use among 259 men and 141 women aged 18-70 years in Kahramanmaras. Data were collected about socioeconomic and demographic characteristics of cigarette smoking and use of smokeless tobacco (maras powder) by the family members in Kahramanmaras City center, the population of which has a high prevalence of maras powder use.

Significant differences were found in prevalence of maras powder use and of cigarette smoking by age and gender. A significantly higher proportion of males than females were maras powder users (25.1% vs 1.4%) at the time of the interview. Similarly, cigarette smoking was also significantly higher among males (38,6% vs 22,7%) compared with females.

Seventy-one per cent of former smokers and 10,6% of current smokers had ever used powder. The difference was larger among men (78,4% versus 14%). Like among males, prevalence of maras powder use among females increased as age increased, while the prevalence of cigarette smoking among both females and males decreased as age increased.

According to the results, daily or occasionally smoking was more common among male consumer with single parents, less educated consumer and consumers use alcohol. On the other hand, daily or occasionally maras powder use was more common among lower-income and less educated consumers, elderly people, male consumer with married parents, less educated consumer and consumers use alcohol.

In view of the high prevalence of tobacco use, especially of maras powder use, among the population surveyed, there is an urgent need to educate the public on the health consequences of these habits.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana her türlü bilimsel desteği sağlayan danışman hocam Cuma AKBAY ve emeği geçen diğer hocalarıma teşekkür ederim. Ayrıca maddi manevi hiçbir zaman desteğini esirgemeyen eşime teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
ÖZET	iii
SUMMARY	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	viii
1. GİRİŞ	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	6
3. MATERYAL VE METOT	13
4. BULGULAR	15
4.1. Bireylerin Sosyoekonomik ve Demografik Yapıları	15
4.1.1. Cinsiyet Dağılımı	15
4.1.2. Eğitim Durumu	15
4.1.3. Yaş Dağılımı	16
4.1.4. Gelir Dağılımı	16
4.1.5. Medeni Durum	17
4.2. Sosyoekonomik ve Demografik Faktörlere Göre Tütün Kullanımı	17
4.2.1. Tütün Kullanımında Genel Durum	17
4.2.2. Cinsiyetler İtibariyle Tütün Kullanımı	18
4.2.3. Eğitim Düzeyleri İtibariyle Tütün Kullanımı	18
4.2.4. Yaş Grupları İtibariyle Tütün Kullanımı	19
4.2.5. Gelir Grupları İtibariyle Tütün Kullanımı	20
4.2.6. Medeni Durumlar İtibariyle Tütün Kullanımı	20
4.3. Katılımcıların Sigara ve Maraş Otu Fiyat Algılaması ve Bazı Yargılara Katılma Durumları	21
4.3.1. Katılımcıların Maraş Otu ve Sigara Fiyat Algılaması	21
4.3.2. Katılımcıların Tütün Kullanımıyla İlgili Bazı Yargılara Katılma Durumları	22
4.4. Sosyoekonomik Faktörlere Göre Sigara Kullanım Durumları	26
4.4.1. Cinsiyetler İtibariyle Sigara Kullanım Durumları	26
4.4.2. Eğitim Düzeyleri İtibariyle Sigara Kullanım Durumları	27
4.4.3. Yaş Grupları İtibariyle Sigara Kullanım Durumları	29
4.4.4. Gelir Grupları İtibariyle Sigara Kullanım Durumları	31
4.4.5. Medeni Durum İtibariyle Sigara Kullanım Durumları	32

4.5. Sosyoekonomik Faktörlere Göre Maraş Otu Kullanım Durumları.....	34
4.5.1. Cinsiyetler İtibariyle Maraş Otu Kullanım Durumları.....	34
4.5.2. Eğitim Düzeyleri İtibariyle Maraş Otu Kullanım Durumları.....	34
4.5.3. Yaş Grupları İtibariyle Maraş Otu Kullanım Durumları.....	36
4.5.4. Gelir Grupları İtibariye Maraş Otu Kullanım Durumları.....	38
4.5.5. Medeni Durum İtibariyle Maraş Otu Kullanım Durumları.....	40
4.6. Sosyoekonomik ve Demografik Faktörlere Göre Sigara ve Maraş Otu Kullanımı Karşılaştırması	41
4.6.1. Sigara Kullanım Durumlarına Göre Maraş Otu Kullanım Durumları	41
4.6.2. Cinsiyetler İtibariyle Sigara ve Maraş Otu Kullanımı Karşılaştırması	42
4.6.3. Eğitim Düzeyleri İtibariyle Sigara ve Maraş Otu Kullanımı Karşılaştırması	43
4.6.4. Yaş Grupları İtibariyle Maraş Otu ve Sigara Kullanımı Karşılaştırması	45
4.6.5. Gelir Grupları İtibariyle Maraş Otu ve Sigara Kullanımı Karşılaştırması ..	46
4.6.6. Medeni Durumlar İtibariyle Sigara ve Maraş Otu Kullanımı Karşılaştırması	47
4.7. Alkol Kullanımı İtibariyle Maraş Otu ve Sigara Kullanımı.....	48
4.7.1. Alkol Kullanımının Sigara Kullanımı Durumlarıyla İlişkisi.....	48
4.7.2. Alkol Kullanımının Maraş Otu Kullanımı Durumlarıyla İlişkisi.....	50
4.8. Sigara ve Maraş Otu Kullanımını Etkileyen Faktörlerin İstatistiksel Analizi	52
SONUÇ VE ÖNERİLER	57
KAYNAKÇA	60
ÖZGEÇMİŞ.....	63

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1. Ankete katılanların cinsiyet dağılımı	15
Çizelge 2. Ankete katılanların eğitim durumu.....	16
Çizelge 3. Katılımcıların yaş dağılımı.....	16
Çizelge 4. Katılımcıların gelir dağılımı.....	17
Çizelge 5. Katılımcıların medeni durumu	17
Çizelge 6. Katılımcıların tütün ürünleri (maraş otu ve sigara) kullanım yaygınlığı (%).....	18
Çizelge 7. Cinsiyetler itibariyle tütün ürünleri kullanım yaygınlığı (%).....	18
Çizelge 8. Eğitim durumları itibariyle tütün ürünleri kullanım yaygınlığı (%)	19
Çizelge 9. Yaş grupları itibariyle tütün ürünleri kullanım yaygınlığı (%)	20
Çizelge 10. Gelir grupları itibariyle tütün ürünleri kullanım yaygınlığı (%)	20
Çizelge 11. Medeni durum itibariyle tütün ürünleri kullanım yaygınlığı (%).....	21
Çizelge 12. Katılımcıların Sigara Fiyat Algılaması (%).....	21
Çizelge 13. Katılımcıların Maraş Otu Fiyat Algılaması (%).....	22
Çizelge 14. Katılımcıların bazı yargılara katılıp katılmama durumu (%)	25
Çizelge 15. Cinsiyete göre sigara kullanım oranları (%)	26
Çizelge 16. Eğitim düzeylerine göre sigara kullanım oranları (%)	28
Çizelge 17. Erkeklerde eğitim düzeylerine göre sigara kullanım oranları (%)	28
Çizelge 18. Kadınlarda eğitim düzeylerine göre sigara kullanım oranları (%).....	29
Çizelge 19. Yaş gruplarına göre sigara kullanım oranları (%).....	30
Çizelge 20. Erkeklerde yaş gruplarına göre sigara kullanım oranları (%)	30
Çizelge 21. Kadınlarda yaş gruplarına göre sigara kullanım oranları (%)	31
Çizelge 22. Gelir gruplarına göre sigara kullanım oranları (%).....	31
Çizelge 23. Erkeklerde gelir gruplarına göre sigara kullanım oranları (%)	32
Çizelge 24. Kadınlarda gelir gruplarına göre sigara kullanım oranları (%)	32
Çizelge 25. Medeni durumlara göre sigara kullanım oranları (%).....	33
Çizelge 26. Erkeklerde medeni durumlara göre sigara kullanım oranları (%).....	33

Çizelge 27. Kadınlarda medeni durumlara göre sigara kullanım oranları (%).....	33
Çizelge 28. Cinsiyete göre maraş otu kullanım oranları (%)	34
Çizelge 29. Eğitim düzeylerine göre maraş otu kullanım oranları (%).....	35
Çizelge 30. Erkeklerde eğitim düzeyine göre maraş otu kullanım oranları (%)	36
Çizelge 31. Kadınlarda eğitim düzeyine göre maraş otu kullanım oranları (%)	36
Çizelge 32. Yaş gruplarına göre maraş otu kullanım oranları (%).....	37
Çizelge 33. Erkeklerde yaş gruplarına göre maraş otu kullanım oranları (%)	38
Çizelge 34. Kadınlarda yaş gruplarına göre maraş otu kullanım oranları (%).....	38
Çizelge 35. Gelir gruplarına göre maraş otu kullanım oranları (%).....	39
Çizelge 36. Erkeklerde gelir gruplarına göre maraş otu kullanım oranları (%)	39
Çizelge 37. Kadınlarda gelir gruplarına göre maraş otu kullanım oranları (%).....	39
Çizelge 38. Medeni duruma göre maraş otu kullanım oranları (%)	40
Çizelge 39. Erkeklerde medeni duruma göre maraş otu kullanım oranları (%).....	40
Çizelge 40. Kadınlarda medeni duruma göre maraş otu kullanım oranları (%).....	41
Çizelge 41. Maraş otu ve sigaranın kullanım durumlarına göre karşılaştırılması (%).....	42
Çizelge 42. Maraş otu ve sigaranın cinsiyetlere göre karşılaştırılması (%)	43
Çizelge 43. Maraş otu ve sigaranın eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması (%).....	43
Çizelge 44. Maraş otu ve sigaranın erkeklerde eğitim düzeyine göre karşılaştırılması (%)...	44
Çizelge 45. Maraş otu ve sigaranın kadınlarda eğitim düzeyine göre karşılaştırılması (%)...	44
Çizelge 46. Maraş otu ve sigaranın yaş gruplarına göre karşılaştırılması (%).....	45
Çizelge 47. Maraş otu ve sigaranın erkeklerde yaş gruplarına göre karşılaştırılması (%)	45
Çizelge 48. Maraş otu ve sigaranın kadınlarda yaş gruplarına göre karşılaştırılması (%).....	46
Çizelge 49. Maraş otu ve sigaranın gelir gruplarına göre karşılaştırılması (%).....	46
Çizelge 50. Maraş otu ve sigaranın erkeklerde gelir gruplarına göre karşılaştırılması (%)	46
Çizelge 51. Maraş otu ve sigaranın kadınlarda gelir gruplarına göre karşılaştırılması (%) ...	47
Çizelge 52. Maraş otu ve sigaranın medeni duruma göre karşılaştırılması (%).....	47
Çizelge 53. Maraş otu ve sigaranın erkeklerde medeni duruma göre karşılaştırılması (%)....	47

Çizelge 54. Maraş otu ve sigaranın kadınlarda medeni duruma göre karşılaştırılması (%) ...	48
Çizelge 55. Alkol kullanımına göre sigara kullanım durumları (%)	48
Çizelge 56. Erkeklerde alkol kullanımına göre sigara kullanım durumları (%).....	49
Çizelge 57. Kadınlarda alkol kullanımına göre sigara kullanım durumları (%)	50
Çizelge 58. Alkol kullanımına göre maraş otu kullanım durumları (%)	50
Çizelge 59. Erkeklerde alkol kullanımına göre maraş otu kullanım durumları (%).....	51
Çizelge 60. Kadınlarda alkol kullanımına göre maraş otu kullanım durumları (%)	51
Çizelge 61. Demografik gruplar ve diğer değişkenler itibariyle sigara kullanımı (%)	54
Çizelge 62. Demografik gruplar ve diğer değişkenler itibariyle maraş otu kullanımı (%)	55
Çizelge 63. Demografik gruplar ve diğer değişkenler itibariyle tütün kullanımı (%).....	56

1. GİRİŞ

Çağımızın salgını olarak tarif edebileceğimiz tütün kullanımı; dünyada yılda 5 milyondan fazla kişinin hayatını kaybetmesine sebebiyet vermekte olup her on yetişkin ölümünden bir tanesinin sorumlusu tutulabilir. Tütün kullanımı en çok ölüm oranını artıran 5 risk faktörü içerisinde önlenebilir tek faktördür. Dünyanın en önde gelen ölüm sebeplerinden olan iskemik kalp hastalığının %11'inden, akciğer, trakea ve bronş kanserlerinin ise %70'inden sorumludur. Mevcut durumla devam edilirse 2030'a kadar her yıl 8 milyondan fazla insanın tütün kullanımından dolayı ölmesi öngörülmekle birlikte dünyada sigara kullanan bir milyar kullanıcının yarısından fazlası tütüne bağlı hastalıklardan erken ölecektir (WHO, 2011). Bu durum ülkemiz için düşünüldüğünde ise, yirmi milyon sigara kullanıcısının yarısının yani on milyon bireyin sigaradan kaynaklı hastalıklardan dolayı önümüzdeki 30 ila 40 yıl içerisinde öleceği belirtilmektedir (Bilir, 2009).

Diğer taraftan tütün kullanımı maliyeti de eşit ölçüde yıkıcıdır. Bu durum, tütünden kaynaklanan hastalıklarla mücadele için yüksek sağlık harcamalarına sebebiyet vermekte, tütün kullanımından ötürü hastalanan kimselerde verim düşüklüğüne neden olmakta ve erken ölümlerden dolayı bu kimselerin aileleri ihtiyaç duydukları gelirden mahrum kalmaktadır (WHO, 2011). Tütün kullanımının ekonomideki bu yıkıcı etkisi ve boşa giden sermaye kolayca izah edilebilir. Sigara kullanımı için heba edilen paranın toplamı milyarlarla ifade edilecek kadar yüksek bir değerdir. Ülkemizde sigara bağımlılarının sadece sigara temin etmek için sarf ettikleri maliyetin $\frac{1}{4}$ 'ü, Sağlık Bakanlığı bütçesinin tamamına eşittir. Diğer taraftan sigara bağımlılarının sigara kaynaklı sağlık problemlerinin teşhis ve tedavisi için yapılacak harcamalar da göz önünde bulundurulduğunda, tütün kullanımı için toplum ve bireylerin ne kadar büyük bir ekonomik değerden vazgeçtikleri ve bu değeri heba ettikleri anlaşılabılır. Oysaki bu ekonomik değer insanların eğitim, gıda, giyim, sağlık gibi temel ihtiyaçlara harcanarak refah seviyelerinin yükselmesine katkıda bulunabilir. Bununla birlikte sigara alışkanlığı için ödenen değer bireye hiçbir katkıda bulunmamaktadır (Bilir, 2009).

Tütün kullanımıyla yoksulluk ayrılmaz şekilde birbirine bağlıdır. Birçok çalışma düşük ve orta gelirli ülkelerdeki yoksul hanelerdeki toplam harcamanın %10'unun tütün kullanım maliyeti olduğunu göstermektedir. Bunun anlamı bu ailelerin gıda, eğitim ve

sağlık gibi temel ihtiyaçlarına daha az bütçe ayırdığıdır. Gıda ve eğitime harcanabilecek paranın bütün kullanımına harcandığı düşünüldüğünde, bütün kullanımının yetersiz beslenme ve cehalet oranlarını olumsuz etkilediği söylenebilir. Dolayısıyla, yoksulluğun artmasında ve ekonomik gelişmenin engellenmesinde bütün kullanımının rolü tam olarak kabullenilmesi gereken bir durumdur (WHO, 2011).

Önder (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, aile reisinin üniversite mezunu olduğu ailelerin sigara kullanma ihtimalinin ilkökul mezunlarına göre daha düşük olduğu ve aile reisinin yönetici sınıfta olanların sigara içme ihtimalinin işçi sınıfında olan aile reislerine göre daha düşük olduğu sonuçları çıkmıştır.

Bütün bu anlatılanlardan anlaşılacağı gibi bütün kullanımı bir kısır döngü içerisinde hareket etmekte, bütün kullanımı yoksulluğu artırmakta, bununla birlikte yoksulluk beraberinde cehaleti getirerek bütün kullanımını artırmaktadır.

Nitekim bunun için uluslararası ve ulusal birçok kuruluş önlem alıcı çalışmalar yürütmektedir. Bu bütün kontrol önlemleri önemli etkiye sahip olmakla birlikte farklı yöntemlerle yapılmaktadır. Bunlardan başlıcaları; tanıtım, sponsorluk vb. sigara reklamlarının yasaklanması, bütün vergi ve fiyatlarının artırılması, kapalı alanlar ve kamu alanlarında sigara kullanımının yasaklanması ve sigara paketlerinin üzerinde net bir şekilde görülebilen sağlık mesajları gibi nüfus üzerinde etkili kamu politikalarıdır (WHO, 2011). Türkiye’de yıllık bütün mamulü (sigara) tüketimi 5,5 milyar paket civarlarındadır. Nüfusu Türkiye nüfusuna benzerlik gösteren ülkelerden İngiltere’nin 3.7 milyar, Almanya’nın 7.1 milyar, Fransa’nın 4 milyar paket civarlarında sigara tükettiği bilinmektedir. Türkiye’de sigara üzerindeki vergi yükü ortalaması (ÖTV+KDV) %73.25’tir. Uluslararası deneyimler bütün mamullerine olan talebin azaltılmasında, bütün mamulleri fiyatının artırılmasının çok etkili olduğunu göstermektedir. Vergi artırımı yolu ile bütün mamullerinin fiyatının artırılması, özellikle genç yaş grubu ve düşük gelir grupları arasında bu ürünlerin tüketiminde azalmaya yol açmakta, kamu gelirlerinde ise artış sağlamaktadır. Dünya Bankasının verilerine bakıldığında, sigara fiyatlarındaki %10’luk bir artış tüketimde %4 oranında gerilemeye neden olmaktadır. Bu durum geliri yüksek ülkelerde %2,5-5, orta ve yüksek gelirli ülkelerde de %5-10 seviyelerinde gerçekleşmektedir (Anonim, 2008). Buna rağmen, geçmişte bazı yerli marka sigaralar maliyetinin altında satılmış olup devleti önemli bir vergi kaybına uğratmıştır (Önder, 2011). Sigaranın bu kadar ucuz olması

Türkiye’de sigara kullanım oranlarını yükselteceği, sigaraya başlama yaşını aşağıya çekeceği öngörülebilir. Dolayısıyla 2005 ve 2008 yılları arasında sigara üretimi sürekli artış göstermiştir (TÜİK, 2009).

Türkiye, sigaranın yüksek oranla tüketildiği ülkelerden biridir. A.B.D. Tarım Bakanlığı verilerine bakıldığında, 1990-1999 yılları arasında dünyadaki toplam sigara kullanımı %4,1 eksilmiş, bu durumun aksine aynı zaman diliminde Türkiye’deki sigara kullanımı geçmiş yıllara göre %52,2 daha fazladır. Bu durum Türkiye’yi, Pakistan ve Bulgaristan’dan sonra sigara tüketiminde dünyada üçüncü sıraya sokmaya yeterli olmuştur. Yetişkin birey başına tüketim 1990 yılında 86,9 paket iken, bu rakam artış göstererek 2000 yılında 134,6 paketi bulmuştur. Ayrıca son zamanlarda yerli sigara kullanımı azalmış, yabancı sigara kullanımı ise artmış durumdadır (Önder, 2011). Bunun da ülke ekonomisine fazladan bir yük getirdiği düşünülebilir.

Sigara kullanımının bir salgın olduğunun kabullenildiği günümüzde, ulusal ve uluslararası birçok kuruluş sigara ve diğer tütün ürünleriyle doğrudan veya dolaylı olarak mücadele etmektedir. Nitekim tütün kullanımının giderek artmasına, dünya çapında insan sağlığını tehdit edebilecek boyutlara ulaşmasına ve tütün şirketleri tarafından pazar oluşturma stratejilerine karşı geliştirilen ve bu konudaki ilk uluslararası anlaşma olan “Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi”, 21 Mayıs 2003 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) 56. Dünya Sağlık Asamblesi’nde kabul edilmiştir. Bu sözleşme, 5261 sayılı kanun ile ülkemiz tarafından da kabul edilmiş ve 30 Kasım 2004 tarihli ve 25656 sayılı Resmi Gazetede de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Resmi Gazete, 2004).

Ülkemizde tütün ürünleriyle mücadele dendiği zaman genel olarak akla ilk gelen sigarayla mücadeledir. Oysaki farklı şekildeki tütün kullanımları da sağlığa zararlıdır. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaygın olarak kullanılan tütün kullanımının bir şekli de dumansız tütün kullanımındır. Dumansız tütün kullanımının dünyada birçok çeşidi olmakla birlikte dumansız tütünün bir çeşidi olan maraş otu Türkiye’nin güneydoğu illerinde özellikle Kahramanmaraş ve çevresinde yaygın olarak sigara yerine kullanılmaktadır. Kullanılan bu toz *Nicotiana rustica* L. bitkisinin toz haline getirildikten sonra kül ile karıştırılmasından oluşur. Maraş otu alt dudağa konularak bir miktar (4-5 dakika) bekletilerek uygulanır ve daha sonra çıkartılıp atılır. Bu işlem gün içerisinde ihtiyaca göre birkaç kez tekrarlanır (Erenmemişoğlu, 1997). Maraş otuyla benzerlik gösteren çeşitli tütün

ürünleri mevcuttur. İsveç ve bazı İskandinav ülkelerinde yaygın olarak kullanılan snus ve Sudanda kullanılan toombak kullanım şekli, raf ömrü ve yapılış şekliyle benzerlikler göstermektedir (Anonim, 2011a).

Dumansız bir tütün formu olan maraş otu sigara gibi insan sağlığına zarar vermesiyle birlikte fiyatı sigara fiyatlarından çok ucuzdur. Maraş otu özellikle denetimin etkin bir şekilde yapılmadığı da düşünüldüğünde alım gücü düşük olan çocukların bu maddeye kolayca ulaşılabilmesi göz önünde olup bu konuda yapılmış olan bir çalışmada sigaraya göre kolay elde edilebilmesi bu madde (dumansız tütün) kullanımına etki etmektedir (Rozi ve Akhtar, 2007). Nitekim görsel ve yazılı medyada Kahramanmaraş'ta öğrencilerin yaygın olarak maraş otu kullandığı haberleri yer almıştır. Kapalı alanlarda sigara kullanımının yasaklanmasından ötürü dumansız olan maraş otunun kapalı alanlarda fark edilmeden rahatça kullanılabileceği düşünülebilir. Maraş otu satıcılarının tezgâhlarının üzerindeki yazılı tabirler özendirici niteliktedir. Ayrıca halk arasında söylenen bazı tabirler de maraş otu kullanmanın Kahramanmaraşlı olmanın bir gereği gibi ifade edilmektedir (Anonim, 2011b). Maraş otunun sigara kullanımını azalttığı veya bitirdiği ve zararı olmadığı gibi çarpık düşünceler vardır. Nitekim Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan bir çalışmada erkek öğrencilerin neredeyse yarısının dumansız tütünün zararlı olmadığına inandığı ortaya çıkmıştır (Cohen ve ark., 1987). İsviçre'de maraş otuyla benzerlik gösteren snus kullanımıyla alakalı bir çalışmada snus kullanıcıların %21'inin sigarayı bırakmak için, %56,6'sının ise sigaranın insan sağlığına daha fazla zarar verdiği için snus kullanımına başladıkları anlaşılmıştır (Gilljam, 2003).

Sigaranın ve diğer tütün ürünlerinin insan sağlığına verdiği zarar şüphe götürmez bir gerçektir. Bundan dolayıdır ki, disiplinler arası bir konu olan sigara ve tütün ürünlerinin kullanımı birçok kez farklı yönleriyle ele alınmış ve ortaya konmuştur. Ancak Kahramanmaraş ili ve çevresinde yaygın olarak kullanılan maraş otu ve sigara içiciliği prevalansını etkileyen sosyoekonomik ve demografik faktörlerin ele alındığı bir çalışmaya yurtiçinde rastlanılmamıştır. Bundan dolayı çalışma ayrı bir önem arz etmekte olup çalışmanın amacı;

- Kahramanmaraş il merkezinde sigara ve maraş otu yaygınlığını saptamak
- Sigara ve maraş otunu etkilediği düşünülen faktörleri analiz etmek

- Kahramanmaraş il merkezinde ikamet eden nüfusunun maraş otu ve sigara hakkındaki bazı düşüncelerini ortaya koymak olarak ortaya konmuştur.

Artan sigara fiyatları ve yasaklarının sigara kullanımı üzerindeki etkisi güncel bir konu olup, bu durumun maraş otu ve sigara kullanımını nasıl etkilediğinin ortaya konması sigara ve tütün ürünleriyle mücadelede politikacılara ve sivil toplum kuruluşlarına önemli bilgiler sağlayacaktır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Demografik faktörler, yaşam tarzı ve sağlığın snus kullanımına etkisinin araştırıldığı Engström ve ark.(2010)'nın kesitsel çalışmasında; İsveç'in Stockholm kentinden tabakalı örnekleme yöntemiyle rastgele seçilen 18 ile 84 yaşları arasındaki 15623 erkek ve 19084 kadın, toplam 34707 kişiden veriler toplanmıştır. Toplanan veriler yaş, eğitim, gelir, meslek sınıfı, alkol tüketimi, aşırı alkol tüketimi, meyve tüketimi, sebze tüketimi, vücut ağırlığı, fiziksel aktivite durumu, sağlık durumu, psikolojik sıkıntı durumu ve tütün kullanım durumlarına göre sınıflanarak erkek, kadın ve toplamda olmak üzere sayı ve yüzdeler şeklinde belirtilmiştir. Ayrıca çıkan sonuçların odds oranları tespit edilerek anlamlılıkları irdelenmiştir. Yapılan çalışmada; snus kullanımının düşük eğitim düzeyi, düşük gelir ve meslek sınıfı ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Riskli alkol tüketimi, aşırı alkol içme, düşük meyve ve sebze gibi yaşam tarzlarının snus kullanımıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Bunun aksine Aşırı kilo, obezite ve sağlık durumuyla, snus kullanımı alakalı bulunmamıştır. Fazla kilo ve obezitenin erkeklerde sigara kullanma riskini azatlığı tespit edilmiştir. Genel sağlık durumu ve psikolojik durumu kötü olmanın sigara kullanımıyla ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Araştırmada sağlık durumunun kötü olduğunu belirtenlerde, ikili kullanımın (snus ve sigara birlikte kullanım) güçlü olarak ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Stockholm şehrinde snus kullanıcılarının sosyal yaşantı ve sağlık profilleri, tütün ürünleri kullanmayan kimselere göre daha fakir bulunmasına rağmen sigara kullanan kimselere göre daha avantajlı çıkmıştır

Kongo Cumhuriyeti 2006 yılı gençlik tütün araştırması verilerinin kullanıldığı Rudatsikira ve ark. (2010)'nın araştırmasında; okul çağındaki ergenlerin sigara kullanımıyla alakalı olduğu düşünülen yaş, cinsiyet, ebeveynin ve yakın arkadaşın sigara kullanma durumlarının, sigara ve dumansız tütün formları kullanımıyla ilişkisi araştırılmıştır. Çıkan sonuçların aralarındaki ilişki, %95 güven aralığında düzeltilmiş odss oranları ve düzeltilmemiş odss oranları kullanılarak irdelenmiştir. 3034 katılımcının %18,1'i (%18.0 erkek, %18.1 kadın) son 30 gün içerisinde, dumansız tütün formlarından birini kullandıklarını bildirmişlerdir. Yapılan çok değişkenli analizde yaş ve cinsiyetin sigara ve dumansız tütün kullanımı üzerindeki etkisi anlamsız olarak çıkmıştır. Yapılan çalışmada sigara kullananların sigara kullanmayanlara oranla 6 kez daha fazla dumansız tütün kullanma olasılığı olduğu ortaya çıkmıştır. Dumansız tütün kullanımı anne ve

arkadaşın sigara kullanmasıyla ilişkili bulunmuştur. Tv, billboard, dergi ve gazetelerde çıkan tütün ürünleri reklamlarının dumansız tütün kullanımını 1,95 kat artırdığı saptanmıştır.

Grotvedt ve ark.(2008)'nın kesitsel çalışma, 15 ile 16 yaşlarındaki 15931 katılımcıyla ve %87 yanıt oranıyla yapılmıştır. 2000-2004 yıllarında okul temelli bu çalışmada Norveçli ergenler arasındaki sigara ve enfiye kullanımıyla alakalı toplumsal farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Günlük ve nadir sigara kullanım yaygınlığında, bayanların (%33,8) erkeklerden (%26,4) daha fazla bir orana sahip olduğu anlaşılmıştır. Ancak snuff (enfiye) kullanım yaygınlığı erkeklerde(%21,4) kadınlara (%3,5) oranla daha fazla çıkmıştır. Ergenlerin sigara kullanımının; mesleki eğitim planlanması yapanlar, annenin bekâr olması ve aile ekonomisinin düşük olması durumlarında yaygınlık gösterdiği anlaşılmıştır. Nadir olarak snuff kullanan bireyler sigara kullananlarla benzer özellikler göstermekle birlikte annenin bekâr olma durumu ve meslekli eğitim planlama durumlarıyla daha az ilişkilendirilmiştir. Velileri yabancı ülkeden gelen ergenler arasında tütün kullanım oranı daha düşük olarak bulunmuştur. Bunun tek istisna olarak; ebeveynleri çoğunlukla Müslüman ülkelerden gelen ergenlerin sigara kullanım yaygınlığının yüksek tespit edilmesidir. Genel olarak çalışmada ergenler arasında tütün kullanımının, düşük eğitim hedefleri ve ailenin yoksul olduğunun ifade edilmesiyle ilişkili bulunmuştur. Anne ve babası ayrı yaşayan ergenler arasındaki tütün kullanım oranı, annesi ve babası birlikte yaşayan ergenlere göre daha fazla çıkmıştır.

Desalu ve ark.(2010)'nın, Nijerya toplumu yetişkin bireylerinin dumansız tütün kullanım yaygınlığı ile yaygınlığı belirleyici faktörler arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalıştığı kesitsel araştırmasında veriler, Nijerya'nın kuzey doğusundaki Yola'da 1776 yetişkinle yüz yüze görüşülerek DSÖ'nün tütün araştırma anket formu ile toplanmıştır. Katılımcıların %7,49'ünün dumansız tütün kullanıcısı olduğu belirlenmiştir. Dumansız tütün kullanımında en yaygın olarak Snuffing (enfiye) %6,8 oranla kullanılmakta olup sırasıyla %0,9 chewed (çiğneme) ve ikili kullanım %0,1 (enfiye ve çiğneme birlikte) olarak bulunmuştur. Dumansız tütün kullanımı belirleyici faktörler arasında olan toplumsal kabul %21,8 oranla birinci sırayı almıştır. Çok değişkenli lojistik regresyon yöntemiyle elde edilen odds oranlarına göre erkek olmak, 50-60 yaşları arasında olmak, düşük eğitim seviyesi, düşük sosyoekonomik sınıf ve Magri, Hausa ve Fulani kabileleri dumansız tütün

kullanımında belirleyici olarak ilişkili bulunmuştur. Katılımcıların %89,5'inin dumansız tütün kullanımının sağlığa zararlı olmadığı fikrinde oldukları anlaşılmıştır.

Pennsylvania eyaletinde, 3-12'nci ilköğretim sınıflarıyla yapılan Cohen ve ark. (1987)'nin yürüttüğü çalışmada; öğrencilerin dumansız tütün ve sigara deneyimleri akranlarının deneyimi, ebeveynlerin bu maddeleri kullanımları ve bu maddelerin zararları hakkındaki kişisel inançları ile ilişkilendirilmiştir. Bu ürünleri ilk kez kullanmaları üçüncü sınıftan başlayarak yaşla birlikte artış göstermekle beraber en fazla birinci sınıf lise öğrencilerinde gerçekleşmektedir. 7 ile 12'nci sınıftaki erkek öğrencilerin neredeyse yarısının dumansız tütün kullanımının zararına inanmadıkları tespit edilmiştir.

Sigara kullanma alışkanlığının önemli bir halk sağlığı sorunu olduğu ve sigara kullanımının çeşitli kesimlerde farklılık gösterdiği bildirilen Turgut ve ark. (2001)'nin çalışmasında; öğretmenlerin, sigaraya başlama yaşı için önemli bir etken olabileceği düşünülmüş ve bu bağlamda öğretmenlerin sigara hakkındaki düşüncelerini, sigara kullanım alışkanlıklarını tespit etmek amacı güdülmüştür. Söz konusu çalışmadaki veriler; 1999 yılında Elazığ ilindeki ortaöğretim kurumlarında rastgele örnekleme sistemiyle seçilen muvazzaf 533 öğretmene anket uygulanarak toplanmıştır. Anketten çıkan sonuçlara göre öğretmenlerin %42,2'sinin sigara kullandığı ve bunlarında %83,1'inin erkek olduğu, sosyal branş ve yabancı dil öğretmenlerinin sigara kullanma oranlarının yüksek olduğu, sigara içenlerin %48,9'unun 35 yaş üzeri ve sigaraya başlama yaşı 18 ± 2 olduğu tespit edilmiştir. Sigaraya başlama nedenleri arasında %44,9'luk oranla merak ve özentisi birinci çıkmıştır. Sigara kullanma nedenleri arasında alışkanlık, kadın (%55,3) ve erkek (%70,1) kullanıcılar arasında birinci çıkmış ve 225 kullanıcıdan %69'unun sigarayı bırakmayı düşündüğü ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan sigara kullananların %48'i çocuklarının yanında, %10,7'sinin ise öğrencilerin yanında sigara içtikleri tespit edilmiştir.

713'ü erkek, 336'sı kadın, toplam 1049 lise 2. sınıf öğrencisiyle yapılan çalışmada, Göksel ve ark. (2001) amacı; İzmir'deki lise öğrencileri arasındaki sigara içme prevalansını ve bunu etkileyen faktörleri belirlemek olarak güdülmüştür. Erkeklerde daha düşük çıkan sigara kullanma yaygınlığı, toplamda %23,2 olarak gözlenmiştir. Öğrencilerin sigara kullanma durumu ebeveynlerin eğitimi, sosyal durumu ve içici olma durumları itibarıyla istatistiksel bir anlamın olmadığı buna rağmen evdeki kardeşlerin sigara kullanmasıyla istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirtilmiştir. Bunun sigara kullanma

durumuyla alakalı en önemli ailesel faktör olduğu vurgulanmıştır. Çalışmada, ayrıca bir günde tüketilen sigara âdetinin sigaraya başlama yaşı küçüldükçe veya sigara kullanım süresi uzadıkça fazlalaştığı belirtilmiştir. Katılımcıların %68,8'inin sigarayı bırakmayı düşündüğü ve %42'sinin hayatlarında en az bir kez bırakmayı denediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu sigara kullanmaktan vazgeçmek niyetinde olup bu konuda başarı gösteremedikleri ayrıca belirtilmiştir.

Türkiye’de ergenlerin sigara içme prevalansını araştıran ve Ankara Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nün yürüttüğü daha geniş kapsamlı bir araştırmanın bir parçası olan Özerkmen (2004)’ in çalışmasında, ergenlerin sosyal ve demografik özellikleri ve sigara kullanma alışkanlığı kazanma sebepleri, temsil edici örneklem olarak seçilen Ankara’nın Yenimahalle ilçesindeki beş lisede incelenmiştir. Son sınıftaki ergenlik çağına girmiş lise öğrencilerinin %29,1’inin sigara kullandığı (%14 sıklıkla; %8,8 ara sıra; %70,1 asla) belirlenmiştir. Öğrencilerin sigaraya başlama nedenleri olarak en başta “Stresli olduğum zaman rahatlatma sağlar” (%20,3), “çevremdekilerin sigara içmesi” (%19,6) ve “yemek keyfine ektir” (%18,1) seçenekleri gelirken, “enerji vererek uyanık kalmayı sağlar” (%3,1) seçeneğinin sigara içmeye başlamada en az etkili olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada regresyon analizi yardımıyla, çalışmanın bağımsız değişkenleri olan demografik ve kişisel özelliklerin, sigara içmeye başlama nedenleri üzerindeki etkileri araştırılmıştır.

Dikmen (2005)’in yapmış olduğu çalışmada; Türkiye’nin sigara tüketiminde etkili ve önemli olduğu düşünülen 15 yaş ve üstü popülasyon, gayri safi milli hasıla ve kent popülasyonu değişkenleri bir ekonometrik model kapsamında incelenmiş ve bu değişkenler ile sigara tüketimi arasındaki ilişki; en küçük kareler yöntemiyle tahmin edilmiş, sonuçları teste tabi tutulmuştur. Modele giren değişkenlerin parametreleri ve yapılan istatistiksel testler anlamlı çıkmıştır. Kentleşme oranının Türkiye’de sigara tüketiminin önemli derecede azalttığı diğer taraftan 15 yaş ve üstü popülasyon ile gayri safi milli hasıla değişkenlerinin sigara tüketimini artıran önemli unsurlar olduğu vurgulanmış ve sigara talep modelinin Türkiye için geçerliliği ve önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Aslan ve ark. (2006)’nın Ankara’da ki birinci sınıf üniversite öğrencilerinin sigara ve alkol kullanma sıklığını ve tüketimlerine etki eden faktörleri belirlemek amacıyla yapmış olduğu kesitsel çalışmadaki veriler; Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampusün de 1789 öğrenciden elde edilmiştir. Katılımcıların %36,7’si sigara kullandığını, %52,3’ü ise

alkol aldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %80,1'i 17 yaşından önce başladıkları, yaş artıkça sigara içme sıklığının da arttığı, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha az sıklıkla sigara içtiği tespit edilmiştir. Sık sık barlara, restoranlara gitmenin ve alkol tüketiminin sigara tüketimi için bir risk faktörü oluşturduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak birinci sınıf öğrencilerinin sigara ve alkol kullanma prevalansı yüksek bulunup bu maddelerin kullanımı arasında güçlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Altıntaş ve ark. (2006)'nın yapmış olduğu kesitsel tipteki çalışma; bir kamu kuruluşundaki bilgi işlem merkezi çalışanlarının sigara kullanımı ile alakadar yasa ve kanunlar hakkındaki bakış açılarını, sigara kullanma sıklığını ve sigara kullanma sıklığının bazı kişisel vasıflara göre dağılımını ortaya koymuştur. Söz konusu çalışmadaki veriler anket yapılarak 2005 yılı haziran ayında gözlem altında toplanmıştır. Katılımcı olan 190 kişiden 93'ü erkek, 97'si kadındır. Erkek personelin %44,1'i, kadın personelin ise %55,9'nun sigara kullandığı tespit edilmiştir. Erkek personelin %43,9'u 17 yaş veya daha altında sigara kullanmaya başladıkları tespit edilmiş olup, bayanlarda bu oran %11,5'dir. Personelin %51,3'lük bir kısmı sigaraya karşı yapılan çalışmaların hedefi olarak sigara kullanıcılarını görmektedir. 4207 No'lu Tütün Mamullerinin Önlenmesine Dair Kanun hükümlerini katılımcıların %85'inden fazlası tarafından tasvip edildiği belirtilmiştir. Ayrıca katılımcı personelin %79,9'u Kabahatler Kanunun çalıştıkları yerde uygulamasının gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Katılımcılardan hiç sigara kullanmamış olanların %83,3'ü evinde, halen sigara kullanmakta olanların %58,4'ü arabasında, sigara kullanımını bırakan katılımcıların %83,3'ü arabalarında sigara içilmesini istememekte olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyetin sigara kullanımı etkilemesi yönünde istatistiksel olarak bir anlam bulunamamıştır fakat sigaraya başlama yaşının cinsiyetle alakalı olduğu istatistiksel olarak ortaya konmuştur. Araştırmada, sigaraya karşı yapılan çalışmalardaki mücadelenin sigaranın kendisine ve kötü etkilerine yönelik olduğunun bilgilendirilmesinde fayda görüleceği belirtilmiştir.

Rozi ve Akhtar (2007) Pakistan'ın Karachi bölgesinde üç kasabada 772 yetişkin lise erkek öğrencileriyle yaptığı kesitsel çalışmada, öğrencilerin dumansız tütün kullanım prevalansını ve ilişkili faktörleri araştırmıştır. Bilgiler anket yoluyla sosyoekonomik faktörler, sigara ve dumansız tütün kullanım geçmişi göz önünde tutularak toplanmış ve dumansız tütün kullanım prevalansını %16,1, sigarayı ise %13,7 olarak bulmuşlardır. Dumansız tütüne başlama yaşı sigaraya başlama yaşından düşük çıkmıştır (dumansız tütün

ortalama 11.5 yaş, sigara ortalama 13.1 yaş). Dumansız tütün kullanımına birçok faktör katkıda bulunabileceğini belirtmiş bunların sigaraya göre kolay elde edilebilmesi, kültürel kabul görmesi ve kullanımın daha kolay olması olarak sıralamıştır.

Denizli ilinde yaşayan 1203 kişinin katılımıyla gerçekleşen Başer ve ark. (2007)'nın kesitsel çalışmasında, 40 yaş ve üstü erişkinlerde sigara içme sıklığı ve etki eden faktörler araştırılmıştır. Tabakalı örneklem şeklinde seçilen katılımcılara uygulanan yüz yüze anketlerle toplanan veriler Ki-kare testine tabi tutulmuştur. Kadınlarda sigara içme prevalansı %12.1, erkeklerde %50.3 ve toplamda %30.3 olarak bulunmuştur. Eğitim durumu itibarıyla sigara içme oranının erkeklerde istatistiksel bir anlamlılık göstermemesine rağmen kadınlarda eğitim düzeyi artıkça sigara içme oranında da artış olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada kadınların yılda kullandıkları sigara; paket cinsinden 13.1 ± 13.8 , erkeklerde ise 32.9 ± 23.1 olarak bulunmuştur. Çalışmada ayrıca gelir grupları itibarıyla sigara içme prevalansı incelenmiş yüksek gelirli grupta anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Katılımcıların ebeveynlerinin sigara kullanması sigara içme prevalansı için hem erkek hem kadın da yüksek derecede anlamlı bulunmuştur. 20 yaşından önce sigaraya başlama oranları erkek ve kadında sırayla %66.7, %37.5 olarak bulunmuştur.

Keskinoğlu ve ark. (2007)'nın yapmış olduğu kesitsel analitik çalışmada 15 yaş üzeri sigara kullanım sıklığı, sigara kullanımı için yapılan harcamalar ve sigara kullanımı ile kronik hastalık ilişkisini belirlemek amaç olarak güdülmüştür. Bu çalışmada sistematik örnekleme kullanılmış olup bir gece konu bölgesinden toplamda nüfusu 455 kişi olan 154 haneyle yüz yüze görüşme yapılarak elde edilen verilerin Ki-kare ile t testi kullanılarak istatistiksel analizleri yapılmıştır. Halen sigara kullananlar %38,2, sigara kullanımını bırakanlar %6,8 olup %16,5'inde sigara kullanımıyla ilişkilendirilmiş hastalık olduğu tespit edilmiştir. Sigara kullanım sıklığının beklenenden düşük çıktığı çalışmada erkeklerin, 30-59 yaş grubunun, ilkokul ve ortaokul mezunlarının, alkol kullananların, düzensiz işte çalışanların veya işsizlerin, sosyal güvencesi olmayanların, ailesinde tanımlı kronik hastalık olanların sigara kullanım sıklığı istatistiksel olarak daha yüksek çıkmıştır. Sigara kullananların aylık gelirinin yaklaşık 1/6' sını, sigara içicisi olan 110 ailenin toplam aylık gelirinin 15,6'sını sigara kullanımı için harcamakta olduklarını ve teşhis konmuş kronik hastalık durumu sigara kullanımını etkilemediği ortaya konmuştur.

Aktaş (2009)'ın lojistik regresyon analiz ve diskriminant denklemi kullanılarak, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada; sigara içme alışkanlığını etkileyen faktörler belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin sigara içmede önemli olan değişkenlerin “yaş”, “babanın sigara içmesi”, “kendisinin alkol kullanması”, “arkadaş çevresinin sigara kullanması”, “sigaranın sıkıntı, stres ve yalnızlığı giderdiğinin düşünülmesi”, “sigaranın statü kazandırdığına inanılması” olarak bulunduğu belirtilmiştir. Odss sonuçlarına göre en önemli faktör olarak “sigaranın statü kazandırdığına inanma” olarak bulunmuş ve bunun “sigara statü kazandırdığına inanmama” durumuna göre 9,4 kez daha üstün olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca yaş ilerledikçe sigara içiminin azaldığı yönünde bir tespitte bulunulmuştur.

Türkiye hane halkı sigara talibinin incelendiği Bilgiç ve ark. (2009)'nın çalışmasında veriler TÜİK' in 2003 yılı hane halkı araştırmasından elde edilmiştir. Temel olarak data 13-19 yaş arası bireylere sahip ve sahip olmayan aileler şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Negatif binomial modelin kullanıldığı çalışmada, sonuçlar aile reisi ve aile karakteristik durumlarıyla ilişkilendirilmiştir. Gelir, sağlık giderleri oranı, sigara fiyatları esnekliği düşük sigara satın alımıyla ilişkili bulunmuştur. Ayrıca tüketim vergisinin talebin düşük olmasını etkilediği tahmin edilmektedir.

3. MATERYAL VE METOT

Bu çalışmanın materyali, 2010 yılında Kahramanmaraş ili kentsel alanda ikamet eden ve örnekleme yöntemiyle seçilen bireylerin maraş otu ve sigara kullanımına etki eden faktörleri ve kullanım yaygınlığını tespit etmek amacıyla yüz yüze yapılan anketlerden oluşmuştur.

Bu çalışmada örnek hacmi, ana kitle oranlarına dayalı kümelenendirilmiş tek aşamalı tesadüfî olasılık örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir (Collins, 1986):

$$n = t^2 \cdot [1 + (0,02) \cdot (b - 1)] \cdot (p \cdot q) / e^2$$

burada;

n: Örnek hacmi

t: %95 önem derecesine karşılık gelen tablo değeri

b: Örnekleme aşaması (bu çalışmada tek aşamalı olduğu için 1 alınmıştır)

p: İncelenen olayın ana kitle içinde gerçekleşme olasılığı %50 olarak alınmıştır

q: İncelenen olayın gerçekleşmeme olasılığı (1-p)

e: Kabul edilen hata payı (bu çalışmada %5 olarak alınmıştır)

Denklemden, b=1 alındığında, eşitlik aşağıdaki forma dönüşmüştür:

$$n = t^2 \cdot (p \cdot q) / e^2$$

bu formüle göre örnek hacmi;

$$n = 1,96^2 \cdot (0,50 \cdot 0,50) / 0,05^2 \rightarrow n = 384$$

Örnek hacmi, örnekleme dışı hatalar ve kayıp değerler de göz önüne alınarak 384 olarak belirlenmiş olup, bu örnek sayısı 400'e tamamlanmıştır.

Çalışmada, bireylerin sosyoekonomik ve demografik grupları itibariyle sigara ve maraş otu kullanımları ve bireylerin maraş otu ve sigara hakkındaki bazı yargılara katılıp katılmama durumları araştırılmıştır.

Bireylerin bazı yargılar hakkındaki düşüncelerini ortaya koymak için yaygın olarak kullanılan likert ölçeği kullanılmıştır. Likert ölçeği; “kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, fikrim yok, olabilir, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum” şeklinde 6 seçeneğe ayrılmıştır.

Bireylere yapılan anketlerden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, ortalamalar ve frekans tablolarından yararlanılmıştır. Maraş otu ve sigara kullanımıyla ilgili değişkenler çapraz tablolar yapılarak değerlendirilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkilerin istatistiksel olarak anlamlılığının test edilmesinde Ki-kare bağımsızlık testi kullanılmıştır. Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde SPSS paket programı kullanılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Bireylerin Sosyoekonomik ve Demografik Yapıları

4.1.1. Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet bireylerin tüketim alışkanlıklarında önemli faktörlerden biridir. Örneğin TÜİK'in yapmış olduğu araştırmaya göre, Türkiye'de sigara kullanımı erkeklerde %50,6 iken bu oran kadınlarda %16,6'dır (TÜİK, 2006). Bundan ötürü cinsiyet faktörünün önemli olduğu düşünülmüş ve çalışmada ayrı bir önemle üzerinde durulmuştur. Sigara ve maraş otu kullanımını etkilediği düşünülen diğer faktörlerin incelenmesinde de ayrıca cinsiyet ayrımına gidilmiştir.

Bu çalışmada anket yapılan 400 katılımcının %64,8'ini erkekler ve %35,2'sini ise kadınlar oluşturmaktadır (Çizelge 1). Bu fark anket sırasında deneklerin rastgele seçilmesinden ve ayrıca kadınların genellikle ankete katılmayı reddetmeleri ve kadın popülasyona ulaşımındaki güçlüklerden kaynaklanmıştır.

Çizelge 1. Ankete katılanların cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Kişi sayısı	Oran (%)
Erkekler	259	64,8
Kadınlar	141	35,2
Toplam	400	100,0

4.1.2. Eğitim Durumu

Eğitimin birçok tanımı olmakla birlikte Davranışçı psikolojiye göre eğitim, “kişide öğrenme yaşantıları yoluyla istendik davranış değişiklikleri oluşturma sürecidir” (Anonim, 2011a) şeklinde tanımlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında farklı eğitim durumlarının bireylerde farklı davranışlara yol açacağı öngörülebilir. Çalışmada eğitim durumları okuryazar ve altı, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunları şeklinde 5 gruba ayrılarak katılımcılara sorulmuştur.

Ankete katılan bireylerin %7'si okuryazar ve altı, %17,8'i ilkokul mezunu, 16,2'si ortaokul mezunu, %37,5'i lise mezunu ve %21,5'inin üniversite mezunu olduğu saptanmıştır (Çizelge 2). Sonuçlara göre lise mezunu en yüksek, okuryazar ve altı grup ise en düşük oranda bulunmuştur.

Çizelge 2. Ankete katılanların eğitim durumu

Eğitim seviyesi	Kişi sayısı	Oran (%)
Okuryazar ve altı	28	7,0
İlkokul mezunu	71	17,8
Ortaokul mezunu	65	16,2
Lise mezunu	150	37,5
Üniversite mezunu	86	21,5
Toplam	400	100,0

4.1.3. Yaş Dağılımı

İnsan sürekli değişim gösteren bir varlık olduğu üzere hayatının çeşitli evrelerinde aynı uyarıcılara farklı davranış ve tutum içerisinde olabilir. Konunun bu perspektifte de ele alınması gerektiği düşünülerek yapılan ankette katılımcılara yaşları sorulmuş ve çıkan sonuçlar tütün kullanımı ile alakalı olduğu düşünülen 5 gruba ayrılmıştır.

Anket sonuçlara göre, katılımcıların; % 22,8'i 18-25 yaş aralığında, %38,7'si 26-35 yaş aralığında, %23,0'ı 36-45 yaş aralığında ve %15,5'i 46 yaş ve üstündeki bireylerden oluşmaktadır (Çizelge 3).

Çizelge 3. Katılımcıların yaş dağılımı

Yaş Grupları	Kişi sayısı	Oran (%)
18-25	91	22,8
26-35	155	38,7
36-45	92	23,0
46+	62	15,5
Toplam	400	100,0

4.1.4. Gelir Dağılımı

İktisat biliminde açıklayıcı bir unsur olan talep fonksiyonunun bağımsız değişkenlerinden olan tüketici geliri; tüketim ve tüketim miktarı üzerinde etkili olduğu düşünülmüş, katılımcıların gelirleri yapılan ankette ortalama dikkate alınarak 3 gelir grubuna ayrılarak ölçeklendirilmiştir.

Yapılan anket sonuçlarına göre, katılımcıların %28,8'i 1000 TL'den daha düşük bir gelire (1. Gelir grubu-Düşük gelir grubu), %39,4'ü 1000-1800 TL arasında (2. Gelir grubu-Orta gelir grubu), ve %31,8'i ise 1800 TL üstü (3. Gelir grubu-Yüksek gelir grubu) TL gelire sahiptir (Çizelge 4). Katılımcıların gelirlerine göre gruplandırılmasında aile gelirinin normal dağılışı özelliği dikkate alınmıştır.

Çizelge 4. Katılımcıların gelir dağılımı

Gelir aralıkları	Kişi sayısı	Oran (%)
1.Gelir Grubu (1000 TL den az)	115	28,8
2.Gelir Grubu (1000-1800 TL arası)	158	39,4
3.Gelir Grubu (1800 TL den fazla)	127	31,8
Toplam	400	100,0

4.1.5. Medeni Durum

Aile kurumunun çatısını oluşturan evlilik; bireylere sorumlulukların yüklendiği, ekonomik ve sosyal anlamda birlikte hareket etmeyi gerektiren bir yapıdadır. Bu bağlamda bekâr bireylerin evli bireylere göre daha bağımsız karar verdiği düşünülmüş ve katılımcıların medeni durumları incelenmiştir. Sonuçlara göre katılımcıların %23,5'ini bekâr bireyler, 76,5'sını ise evli bireyler oluşturmaktadır (Çizelge 5).

Çizelge 5. Katılımcıların medeni durumu

Medeni durum	Kişi sayısı	Oran (%)
Bekâr	94	23,5
Evli	306	76,5
Toplam	400	100,0

4.2. Sosyoekonomik ve Demografik Faktörlere Göre Tütün Kullanımı

4.2.1. Tütün Kullanımında Genel Durum

Katılımcılarla yapılan anket sonucu tütün ürünleri (Maraş otu veya sigara) kullanım durumu oranları hiç kullanmayanlar, sadece birini kullananlar (tekli kullanım), en az birini kullananlar, her ikisini de kullananlar (ikili kullanım) olarak değerlendirilmiştir.

Anket sonuçlarına göre, katılımcıların %52,5'i tütün ürünlerinin hiçbirini kullanmadığı, %45,3'ü sadece birini kullandığını, %47,5'i en az birini kullandığını ve %2,2'si her ikisini de kullandığını ifade etmişlerdir (Çizelge 6).

Çizelge 6. Katılımcıların tütün ürünleri (maraş otu ve sigara) kullanım yaygınlığı (%)

Kullanım durumu	Kişi	Oran (%)
Hiç birini kullanmıyor	210	52,5
Sadece birini kullanıyor	181	45,3
En az birini kullanıyor	190	47,5
Her ikisini de kullanıyor	9	2,2

4.2.2. Cinsiyetler İtibariyle Tütün Kullanımı

Katılımcılarda tütün ürünlerinin kullanım durumları cinsiyetler itibariyle incelenmiştir (Çizelge 7). Sonuçlara göre, erkeklerin %56,8'i tütün ürünlerinden sadece birini kullandığı, %39,8'i hiçbirini kullanmadığı, %3'nün her ikisini de kullandığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan kadınların %75,9'unun hiçbirini kullanmadığı, %24,1'nin ise sadece birini kullandığı tespit edilmiştir. Kadınlarda ikili kullanıma rastlanılmamıştır.

Cinsiyetler itibariyle erkeklerin kadınlara oranla tütün ürünlerini kullanmada gerek tekli kullanım olsun gerek ikili kullanım olsun daha fazla yaygınlık gösterdiği anlaşılmıştır.

Çizelge 7. Cinsiyetler itibariyle tütün ürünleri kullanım yaygınlığı (%)

Cinsiyet	Hiçbirini kullanmıyor	Sadece birini kullanıyor	Her ikisini de kullanıyor	Toplam
Erkek	39,8	56,8	3,4	100,0
Kadın	75,9	24,1	0,0	100,0
Ortalama	52,5	45,2	2,2	100,0

4.2.3. Eğitim Düzeyleri İtibariyle Tütün Kullanımı

Eğitim durumuna göre, katılımcıların tütün ürünleri kullanım oranları 5 eğitim grubuna ayrılarak belirtilmiştir. Okuryazar ve altı grubun %60,7'sinin tütün ürünlerinden hiçbirini kullanmadığı, %35,7'sinin sadece birini kullandığı, %3,6'sının her ikisini de kullandığı tespit edilmiştir. İlkokul mezunu olan katılımcıların %49,3'ünün hiçbirini kullanmadığı, %47,9'unun sadece birini kullandığı ve %2,8'inin her ikisini de kullandığı ortaya çıkmıştır (Çizelge 8). Ortaokul mezunu grupta katılımcıların %61,5'inin hiçbirini kullanmadığı, %35,4'ünün sadece birini kullandığı, %3,1'nin her ikisini de kullandığı tespit edilmiştir. Lise mezunu katılımcıların %52'sinin tütün ürünlerinden hiçbirini kullanmadığı, %45,3'nün sadece birini kullandığı, %2,7'sinin her ikisini de kullandığı ortaya çıkmıştır. Üniversite mezunu olan katılımcıların ise %46,5'nin tütün ürünlerinden

hiçbirini kullanmadığı, %53,5'nin sadece birini kullandığı tespit edilmiştir. Üniversite mezunu kullanıcılarda ikili kullanıma rastlanmamıştır.

Eğitim durumları itibariyle tütün ürünlerini kullanmada üniversite mezunlarının tekli kullanımda en fazla yaygınlık gösterdiği ve ikili kullanımın en yaygın olduğu grubun okuryazar ve altı grup olduğu anlaşılmıştır. İstisnaları olmakla birlikte genel anlamda eğitim seviyesi yükseldikçe tekli kullanımın yaygınlaştığı, ikili kullanımın ise seyrekleştiği söylenebilir.

Çizelge 8. Eğitim durumları itibariyle tütün ürünleri kullanım yaygınlığı (%)

Eğitim Durumları	Hiçbirini kullanmıyor	Sadece birini kullanıyor	Her ikisini de kullanıyor
Okuryazar ve altı	60,7	35,7	3,6
İlkokul mezunu	49,3	47,9	2,8
Ortaokul mezunu	61,5	35,4	3,1
Lise mezunu	52,0	45,3	2,7
Üniversite mezunu	46,5	53,5	0,0

4.2.4. Yaş Grupları İtibariyle Tütün Kullanımı

Tütün kullanım yaygınlığı yaş grupları itibariyle Çizelge 9'da incelenmiştir. Sonuçlara göre, 18-25 yaş arası grubun %61,5'inin hiçbir tütün ürününü kullanmadığı, %37,4'nün sadece birini kullandığı, %1,1'inin her ikisini de kullandığı tespit edilmiştir. 26-35 arası yaş grubunda, %46,5'nin hiçbirini kullanmadığı, %51,6'sının sadece birisini kullandığı ve %1,9'unun her ikisini de kullandığı ortaya çıkmıştır. 36-45 arası yaş grubunda %54,3'nün hiçbirini kullanmadığı, %43,5'nin sadece birisini kullandığı ve %2,2'sinin her ikisini de kullandığı ortaya çıkmıştır. 46 yaş ve üstü grupta ise %51,6'lık bir dilimin hiçbir tütün ürünü kullanmadığı, %43,5'inin sadece birini kullandığı ve %4,8'inde ikili kullanımın mevcut olduğu anlaşılmıştır.

Yaş grupları itibariyle 26-35 arası yaşlardaki bireylerde tütün ürünlerinde tekli kullanımın daha yaygın olduğu, 46 yaş ve üstü bireylerde ise ikili kullanımın daha yaygın olduğu anlaşılmıştır. Hiçbir tütün ürünü kullanmayan bireyler en fazla 25 ve altı yaş grubunda yaygınlık göstermektedirler.

Çizelge 9. Yaş grupları itibariyle tütün ürünleri kullanım yaygınlığı (%)

Yaş Grupları	Hiçbirini kullanmıyor	Sadece birini kullanıyor	Her ikisini de kullanıyor
18-25	61,5	37,4	1,1
26-35	46,5	51,6	1,9
36-45	54,3	43,5	2,2
46+	51,6	43,6	4,8

4.2.5. Gelir Grupları İtibariyle Tütün Kullanımı

Katılımcıların gelir grupları itibariyle tütün kullanım yaygınlığı sonuçlarına bakılmış olup 1. gelir grubunun (düşük gelir grubu) %46,1'inin hiçbir tütün ürünü kullanmadığı, %49,6'sının sadece birini kullandığı ve %4,3'ünün her iki tütün ürününü de kullandığı anlaşılmıştır (Çizelge 10). 2. gelir grubunda (orta gelir grubu) katılımcıların %60,1'inin hiçbir tütün ürünü kullanmadığı, %38'inin sadece birini kullandığı, %1,9'ununda ikili kullanımın mevcut olduğu tespit edilmiştir. 3. gelir grubunun (yüksek gelir grubu) %48,8'nin hiçbir tütün ürünü kullanmadığı, %50,4'nün sadece birini kullandığı, %0,8'sinde ise ikili kullanımın mevcut olduğu tespit edilmiştir.

Gelir grupları itibariye tekli kullanımda en fazla yaygınlık sırasıyla 3. ve 1. gelir gruplarında çıkmıştır. Diğer taraftan ikili kullanımın 1. gelir gruplarında en fazla yaygınlık gösterdiği anlaşılmıştır.

Çizelge 10. Gelir grupları itibariyle tütün ürünleri kullanım yaygınlığı (%)

Gelir grupları	Hiçbirini kullanmıyor	Sadece birini kullanıyor	Her ikisini de kullanıyor
1.Gelir grubu	46,1	49,6	4,3
2.Gelir grubu	60,1	38,0	1,9
3.Gelir grubu	48,8	50,4	0,8

4.2.6. Medeni Durumlar İtibariyle Tütün Kullanımı

Katılımcıların medeni durumlarına göre tütün ürünleri kullanımına bakılmış olup bekâr olan bireylerin %50'sinin hiçbir ürünü kullanmadığı, %46,8'inin sadece birini kullandığı, %3,2'sinde ise ikili kullanımın mevcut olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 11). Evli olan bireylerin %53,2'sinin hiçbir tütün ürünü kullanmadığı, %44,8'nin sadece birini kullandığı, %2'sinde ikili kullanımın mevcut olduğu anlaşılmıştır.

Medeni durum itibariyle ikili kullanım olsun tekli kullanım olsun bekârlar evlilere oranla daha fazla yaygınlık göstermekle beraber oranların birbirine yakın olduğu anlaşılmıştır.

Çizelge 11. Medeni durum itibariyle tütün ürünleri kullanım yaygınlığı (%)

Medeni Durum	Hiçbirini kullanmıyor	Sadece birini kullanıyor	Her ikisini de kullanıyor
Bekâr	50,0	46,8	3,2
Evli	53,2	44,8	2,0

4.3. Katılımcıların Sigara ve Maraş Otu Fiyat Algılaması ve Bazı Yargılara Katılma Durumları

4.3.1. Katılımcıların Maraş Otu ve Sigara Fiyat Algılaması

Katılımcılara sigara fiyatlarını nasıl buldukları sorulmuş ve çok ucuz, ucuz, normal, pahalı ve çok pahalı olmak üzere çoktan seçmeli olarak cevaplamaları istenmiştir.

Sonuçlara göre toplamda katılımcıların %73,4'ü sigara fiyatlarını pahalı ve çok pahalı bulmaktadır (Çizelge 12). Katılımcılar yüksek bir oranla sigara fiyatlarını yüksek bulmakla birlikte sigara kullananlar kullanmayan katılımcılara göre sigara fiyatlarını daha düşük bir oranla pahalı ve çok pahalı bulmuşlardır. Diğer taraftan sigara kullanan katılımcılar sigara fiyatlarını sigara kullanmayan katılımcılara göre daha yüksek bir oranla ucuz, çok ucuz ve normal olarak bulduklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 12. Katılımcıların Sigara Fiyat Algılaması (%)

Sigara	Çok ucuz	Ucuz	Normal	Pahalı	Çok pahalı
Kullananlar	5,6	7,8	17,6	33,2	35,8
Kullanmayanlar	1,5	2,3	13,7	33,3	49,2
Toplam	4,3	6,0	16,3	33,2	40,2

Katılımcılara maraş otu fiyatlarını nasıl buldukları sorulmuş olup çok ucuz, ucuz, normal, pahalı ve çok pahalı olmak üzere çoktan seçmeli olarak cevaplamaları istenmiştir.

Sonuçlara göre toplamda katılımcıların %82,5'i maraş otu fiyatlarını ucuz veya çok ucuz bulmaktadır (Çizelge 13). Katılımcılar yüksek bir oranla maraş otu fiyatlarını düşük bulmakla birlikte kullananlar kullanmayan katılımcılara göre maraş otu fiyatlarını daha yüksek bir oranla çok ucuz bulmuşlardır. Diğer taraftan maraş otu kullanan katılımcıların

%3,3'ü maraş otu fiyatlarını pahalı ve çok pahalı bulduklarını ifade etmişlerdir. Maraş otu kullanmayan katılımcılardan maraş otu fiyatlarını pahalı ve çok pahalı bulan bireye rastlanmamıştır.

Çizelge 13. Katılımcıların Maraş Otu Fiyat Algılaması (%)

Maraş Otu	Çok Ucuz	Ucuz	Normal	Pahalı	Çok Pahalı
Kullananlar	41,1	43,3	12,3	1,8	1,5
Kullanmayanlar	25,4	47,7	26,9	0,0	0,0
Toplam	38,5	44,0	14,8	1,5	1,2

4.3.2. Katılımcıların Tütün Kullanımıyla İlgili Bazı Yargılara Katılma Durumları

Popülasyonun maraş otu ve sigara hakkındaki bazı düşünce ve yargılarını öğrenmek için katılımcılara bazı yargılar verilmiş ve katılıp katılmama durumlarını, “kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, fikrim yok, olabilir, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum” şeklinde ifade etmeleri istenmiştir (Çizelge 8).

Sonuçlara göre “Sigaranın Maraş otundan üstün taraflarından bir tanesi temiz olmasıdır” yargısına katılımcılar %52,2’si kesinlikle katılıyorum veya katılıyorum şeklinde cevaplamış olup %18’i ise kesinlikle katılmıyorum veya katılmıyorum şeklinde cevaplamışlardır. “Sigaranın Maraş otundan üstün taraflarından bir tanesi daha sosyal olmasıdır” yargısına katılımcıların %49,7’si kesinlikle katılıyorum veya katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %19,4’ü kesinlikle katılmıyorum veya katılmıyorum şeklinde ifade ettiği anlaşılmıştır. “Sigaranın Maraş otundan üstün yanlarından bir tanesi markalı olmasıdır” yargısına katılımcıların %21’i katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum demekle birlikte %37,3’ü katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum demişlerdir. “Maraş otunun üstün yanlarından bir tanesi sigaradan daha az sağlıksız olmasıdır” yargısına katılımcıların %17,6’sı katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum diye ifade ettiği, %40,7’si ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade ettiği tespit edilmiştir. “Maraş otunun sigaradan üstün yanlarından bir tanesi daha ucuz olmasıdır” yargısına katılımcıların %36,3’ü katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %19,2’si ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade ettiği tespit edilmiştir.

Sigaraya başlama nedenleri arasında düşünülen yargılar hakkında popülasyonun düşüncesi öğrenilmek istenmiştir. Sonuçlara göre “sigaraya başlamadaki en önemli etkenlerden bir tanesi eğitimsizliktir” yargısına katılımcıların %28’i katılıyorum veya

kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %34'ü ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum diye ifade ettiği tespit edilmiştir. “Sigaraya başlamadaki en önemli etkenlerden bir tanesi meraklıdır” yargısına katılımcıların %71,3'ü katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %5,8'i ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade ettiği tespit edilmiştir. “Sigaraya başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi özentidir” yargısına katılımcıların %61,5'i katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %7,2'si ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade ettiği tespit edilmiştir. “Sigaraya başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi arkadaş ve çevredir” yargısına katılımcıların %61,4'i katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %5,8'si ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade ettiği tespit edilmiştir. “Sigaraya başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi kişisel karakteristik durumdur” yargısına katılımcıların %48,6'sı katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %7,3'ü ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum diye ifade ettiği tespit edilmiştir. “Sigaraya başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi ailedir” yargısına katılımcıların %27'si katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %30,3'ü ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum diye ifade ettiği tespit edilmiştir. “Sigaraya başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi Maraş otunu bırakmaya çalışmaktır” yargısına katılımcıların %17,3'ü katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %18,3'ü ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade ettiği tespit edilmiş olup katılımcıların %43,4'ü fikrim yok demiştir.

Çalışmada maraş otuna başlama nedenleri arasında düşünülen yargılar hakkında popülasyonun düşüncesi öğrenilmek istenmiştir. “Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi eğitimsizliktir” yargısına katılımcıların %28,8'i katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %32,8'i ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade ettiği tespit edilmiştir. “Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi meraklıdır” yargısına katılımcıların %60,2'si katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %8'i ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade ettiği tespit edilmiştir. “Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi özentidir” yargısına katılımcıların %57'si katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %7,2'si ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade ettiği tespit edilmiştir. “Maraş otuna başlamadaki önemli

etkenlerden bir tanesi arkadaş ve çevredir” yargısına katılımcıların %54,7’si katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %5,3’ü ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade ettiği tespit edilmiştir. “Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi kişisel karakteristik durumdur” yargısına katılımcıların %47,6’sı katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %7,6’sı ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum diye ifade ettiği tespit edilmiştir. “Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi ailedir” yargısına katılımcıların %25,7’si katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %33,6’sı ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade ettiği tespit edilmiştir. “Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi Kahramanmaraşlı olmaktır” yargısına katılımcıların %32,5’i katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %18,4’ü ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum diye ifade ettiği tespit edilmiştir. “Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi sigarayı bırakmaya çalışmaktır” yargısına katılımcıların %28,7’si katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %9,8’i ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade ettiği tespit edilmiştir. “Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi fiyatıdır” yargısına katılımcıların %26’sı katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde ifade ettiği, %26,3’ü ise katılmıyorum veya kesinlikle katılmıyorum diye ifade ettiği tespit edilmiştir.

Çizelge 14. Katılımcıların bazı yargılara katılıp katılmama durumu (%)

Yargılar	1*	2	3	4	5	6	Ort
Sigaranın maraş otundan üstün taraflarından bir tanesi temiz olmasıdır	7,8	10,2	13,8	16,0	34,0	18,2	4,13
Sigaranın maraş otundan üstün taraflarından bir tanesi daha sosyal olmasıdır	5,2	14,2	14,6	16,3	30,2	19,5	4,10
Sigaranın maraş otundan üstün yanlarından bir tanesi markalı olmasıdır.	12,5	24,8	21,5	20,2	14,0	7,0	3,20
Maraş otunun üstün yanlarından bir tanesi sigaradan daha az sağlıksız olmasıdır.	17,2	23,5	32,7	9,0	11,8	5,8	2,97
Maraş otunun sigaradan üstün yanlarından bir tanesi daha ucuz olmasıdır.	5,2	14,0	22,3	22,2	19,5	16,8	3,87
Sigaraya başlamadaki en önemli etkenlerden bir tanesi eğitimsizliktir	12,0	22,0	13,0	25,0	15,8	12,2	3,47
Sigaraya başlamadaki en önemli etkenlerden bir tanesi meraktır.	3,8	2,0	9,1	13,8	34,8	36,5	4,83
Sigaraya başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi özentidir.	2,8	4,5	8,4	22,8	38,0	23,5	4,59
Sigaraya başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi arkadaş ve çevredir.	3,0	2,8	11,0	21,8	36,2	25,2	4,61
Sigaraya başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi kişisel karakteristik durumdur.	3,8	3,5	13,1	31,0	32,8	15,8	4,33
Sigaraya başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi ailedir.	8,8	21,5	16,7	26,0	17,8	9,2	3,50
Sigaraya başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi maraş otunu bırakmaya çalışmaktır.	7,5	10,8	43,4	21,0	9,5	7,8	3,38
Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi eğitimsizliktir	9,8	23,0	17,4	21,0	17,0	11,8	3,48
Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi meraktır	3,8	4,2	11,3	20,5	35,2	25,0	4,54
Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi özentidir	3,2	4,0	12,0	23,8	38,8	18,2	4,46
Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi arkadaş ve çevredir	2,5	2,8	14,5	25,5	35,5	19,2	4,46
Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi kişisel karakteristik durumdur	3,8	3,8	16,7	28,1	32,8	14,8	4,27
Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi ailedir	7,8	25,8	18,9	21,8	16,2	9,5	3,42
Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi Kahramanmaraşlı olmaktır.	6,2	12,2	31,6	17,5	16,5	16,0	3,74
Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi sigarayı bırakmaya çalışmaktır	2,8	7,0	41,3	20,2	13,5	15,2	3,80
Maraş otuna başlamadaki önemli etkenlerden bir tanesi fiyatıdır.	6,8	19,5	29,7	18,0	12,8	13,2	3,50

*1 kesinlikle katılmıyorum, 2 katılmıyorum, 3 fikrim yok, 4 olabilir, 5 katılıyorum, 6 kesinlikle katılıyorum.

4.4. Sosyoekonomik Faktörlere Göre Sigara Kullanım Durumları

Bu bölümde sigara kullanım durumlarına etki eden sosyoekonomik ve demografik faktörler ele alınacak ve sigara kullanımı ile ilgili çıkan sonuçlar, maraş otu kullanımıyla benzerlik gösteren snus ve toobakın yaygın olarak kullanıldığı bölgeleri baz alan çalışmalarla karşılaştırılacaktır.

4.4.1. Cinsiyetler İtibariyle Sigara Kullanım Durumları

Sonuçlara göre sigara kullanım durumları cinsiyetlere göre dağıtıldığında erkek katılımcıların %38,6'sının günlük olarak kullandığı, %5'nin ara sıra kullandığı, %14,3'nün geçmişte kullanıcı olduğu, %22,4'nün sigarayı denediği fakat hiçbir zaman kullanıcı olmadığı ve %19,7'sinin ise hiç denemediği ortaya çıkmıştır (Çizelge 15). Diğer taraftan kadın katılımcılarda ise %22,7'sinin günlük olarak kullandığı, %3,4'nün ara sıra kullandığı, %3,5'inin geçmişte kullanıcı olduğu, %31,2'sinin sigarayı denediği fakat hiçbir zaman kullanıcı olmadığı ve %39,0'unun hiç denemediği ortaya çıkmıştır.

Çizelge 15. Cinsiyete göre sigara kullanım oranları (%)

Cinsiyet	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Erkek	19,7	22,4	14,3	5,0	38,6
Kadın	39,0	31,2	3,5	3,4	22,7
Toplam	26,5	25,5	10,5	4,5	33,0

Çıkan sonuçlar TÜİK'in Türkiye geneli verilerine göre kadınlarda çıkan sonucun yüksek erkeklerde ise düşük olduğu söylenebilir (TÜİK, 2006). Buna benzer bir durum İsveç de gözlemlenmiştir. İsveç'de 1980 yılında %29 oranla kadınlar, %36 oranla erkekler sigara kullanmakta iken, 2000 yılı itibariyle bu oranın kadınlarda %21, erkeklerde ise %17 olduğu anlaşılmıştır (Fagerström, 2003). Bu durumu İsveç'deki snus kullanımına bağlı olduğu varsayımında bulunmak mümkündür. Ancak kadınların snus kullanımı erkekler kadar yaygın olmadığından sigara kullanım oranında erkekler kadar düşüş olmadığı düşünülebilir (Rodu, 2002).

Katılımcıların cinsiyetler itibariyle sigara kullanım durumları genel olarak değerlendirildiğinde günlük kullanıyorum, ara sıra kullanıyorum, geçmişte kullanıcıydım cevapları erkekler arasında daha fazla yaygınlık göstermekle birlikte, diğer taraftan hiç

denememe ve denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım cevapları kadınlar arasında daha fazla yaygınlık göstermektedir.

4.4.2. Eğitim Düzeyleri İtibariyle Sigara Kullanım Durumları

Katılımcıların eğitim durumlarına göre sigara kullanım oranlarına bakıldığında eğitim düzeyi okuryazar ve altı grubunun %50'sinin sigarayı hiç denemediği, %32,1'inin denediği fakat hiçbir zaman kullanıcı olmadığı, %10,7'sinin geçmişte kullanıcı olduğu, %3,6'sının ara sıra kullandığı ve %3,6'sının günlük kullanıcı olduğu sonucu çıkmıştır (Çizelge 16). Eğitim düzeyi ilkokul mezunu olan grubun %31,0'inin hiç sigara denemediği, %22,5'inin denediği fakat hiçbir zaman kullanıcı olmadığı, %15,5'inin geçmişte kullanıcı olduğu, %11,3'ünün ara sıra kullandığı ve %19,7'sinin günlük kullanıcı olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitim düzeyi ortaokul mezunu olan grubun %30,8'nin sigarayı hiç denemediği, %36,9'nun denediğini fakat hiçbir zaman kullanıcı olmadığı, %12,3'nün geçmişte kullanıcı olduğu, %3,1'nin ara sıra kullandığı ve %16,9'nun günlük kullanıcı olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi lise mezunu olan grubun %21,3'nün sigarayı hiç denemediği, %22,5'nin denediği fakat kullanıcı olmadığı, %12,3'nün geçmişte kullanıcı olduğu, %4'nün ara sıra kullandığı ve %16,9'nun günlük kullanıcı olduğu tespit edilmiştir. Son olarak eğitim düzeyi üniversite mezunu olan grubun %20,9'u sigarayı hiç denemediği, %22,1'inin denediği fakat kullanıcı olmadığı, %7,0'sinin geçmişte kullanıcı olduğu, %1,2'sinin ara sıra kullandığı ve %48,8'inin günlük kullanıcı olduğu ortaya çıkmıştır.

Eğitim durumları itibariyle günlük kullanıcı olma durumu eğitim düzeyi artıkça genel olarak daha fazla yaygınlık göstermektedir. Günlük kullanıcı olma durumu en fazla üniversite mezunları arasında yaygınlık göstermekle birlikte en düşük değer okuryazar ve altı grupta çıkmıştır. Geçmişte kullanıcı olma durumu ilkokul mezunu grupta en fazla yaygınlık göstermekte olup üniversite mezunu olan grupta en düşük çıkmıştır (Çizelge 16).

Çizelge 16. Eğitim düzeylerine göre sigara kullanım oranları (%)

Eğitim Durumları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Okuryazar ve altı	50,0	32,1	10,7	3,6	3,6
İlkokul mezunu	31,0	22,5	15,5	11,3	19,7
Ortaokul mezunu	30,8	36,9	12,3	3,1	16,9
Lise mezunu	21,3	22,7	9,3	4,0	42,7
Üniversite mezunu	20,9	22,1	7,0	1,2	48,8

Erkeklerin eğitim düzeyleri itibarıyla sigara kullanım durumlarına bakıldığında, okuryazar ve altı grubun %50'si, ilkokul mezunu grubun %21,6'sı, ortaokul mezunu grubun %30,8'i sigarayı denediklerini ama hiçbir zaman kullanıcı olmadıklarını ifade etmişlerdir (Çizelge 17). Lise mezunu grubun %52,5'i ve üniversite mezunu grubun ise %43,1'i günlük sigara kullanıcısı olduklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 17. Erkeklerde eğitim düzeylerine göre sigara kullanım oranları (%)

Eğitim Durumları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Okuryazar ve altı	10,0	50,0	20,0	10,0	10,0
İlkokul mezunu	23,5	21,6	19,6	13,7	21,6
Ortaokul mezunu	17,9	30,8	20,6	5,1	25,6
Lise mezunu	16,8	15,8	12,9	2,0	52,5
Üniversite mezunu	24,2	24,1	6,9	1,7	43,1

Genel anlamda eğitim düzeyi arttıkça sigarada günlük kullanıcı olma yüzdesi artma eğiliminde olmakla birlikte sigarayı deneme ve geçmişte kullanıcı olma durumunda azalma eğilimi gözlemlenmektedir.

Kadınların eğitim düzeyleri itibarıyla sigara kullanım durumlarına incelendiğinde, okuryazar ve altı grubun %72'si, ilkokul mezunu grubun %50'si, ortaokul mezunu grubun

%50'si sigarayı hiç denemediklerini ifade etmişlerdir (Çizelge 18). Lise mezunu grubun %22,4'ü ve üniversite mezunu grubun ise %60,7'si günlük sigara kullanıcısı olduklarını ifade etmişlerdir.

Genel anlamda eğitim düzeyi arttıkça sigarada günlük kullanıcı olma yüzdesi artma eğiliminde olmakla birlikte sigarayı hiç denememe durumunda azalma eğilimi gözlemlenmektedir.

Çizelge 18. Kadınlarda eğitim düzeylerine göre sigara kullanım oranları (%)

Eğitim Durumları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Okuryazar ve altı	72,2	22,2	5,6	0,0	0,0
İlkokul mezunu	50,0	25,0	5,0	5,0	15,0
Ortaokul mezunu	50,0	46,2	0,0	0,0	3,8
Lise mezunu	30,6	36,7	2,1	8,2	22,4
Üniversite mezunu	14,3	17,9	7,1	0,0	60,7

4.4.3. Yaş Grupları İtibariyle Sigara Kullanım Durumları

Yaş grupları itibariyle bireylerin sigara kullanma durumları Çizelge 19'da incelenmiştir. Buna göre günlük kullanıcı olma durumu en fazla %44,5 oranla 26-35 yaş grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir. Ara sıra kullanıyorum durumu en fazla %9,7 oranla 46 ve üstü yaş grubu bireylerde, geçmişte kullanıcı olma durumu en fazla % 17,4 oranla 36-45 yaş grubu bireylerde ve denedim ama kullanıcı olmadım durumu en fazla %32,3 oranla en fazla 46 yaş ve üstü bireylerde yaygınlık göstermiştir. Hiç denememe durumu ise en fazla 46 yaş ve üstü grubu bireylerde %29 oranla yaygınlık göstermiştir. Genel olarak yaş arttıkça geçmişte kullanıcı olma durumu ve ara sıra kullanıcı olma durumu daha fazla oranla yaygınlık göstermekle birlikte günlük kullanıcı olma durumu yaşlar itibariyle oransal olarak azalmıştır.

Çizelge 19. Yaş gruplarına göre sigara kullanım oranları (%)

Yaş Grupları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
18-25	28,5	27,5	2,2	4,4	37,4
26-35	24,5	19,4	9,7	1,9	44,5
36-45	26,2	29,3	17,4	5,4	21,7
46+	29,0	32,3	14,5	9,7	14,5

Yaş grupları itibariyle erkek bireylerin sigara kullanma durumları incelendiğinde, günlük kullanıcı olma durumu en fazla %50 oranla 26-35 yaş grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir (Çizelge 20). Ara sıra kullanıyorum durumu en fazla %14 oranla 46 ve üstü yaş gurubu bireylerde yaygınlık göstermiştir. Geçmişte kullanıcı olma durumu en fazla %21,9 oranla 36-45 yaş grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir. Denedim ama kullanıcı olmadım durumu en fazla %34,9 oranla en fazla 46 yaş ve üstü grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir. Hiç denememe durumu en fazla 18-25 yaş grubu bireylerde %26 oranla yaygınlık göstermiştir. Günlük kullanıcı olma durumu yaş grupları itibariyle yaş artıkça oransal olarak azalma eğilimindedir.

Çizelge 20. Erkeklerde yaş gruplarına göre sigara kullanım oranları (%)

Yaş Grupları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
18-25	26,0	20,0	2,0	4,0	48,0
26-35	19,6	14,7	13,7	2,0	50,0
36-45	20,3	28,1	21,9	4,7	25,0
46+	11,6	34,9	18,6	14,0	20,9

Yaş grupları itibariyle kadın bireylerin sigara kullanma durumları Çizelge 21’de incelenmiştir. Buna göre günlük kullanıcı olma durumu en fazla %34 oranla 26-35 yaş grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir. Ara sıra kullanıyorum durumu en fazla %7,1 oranla 36-45 yaş gurubu bireylerde, geçmişte kullanıcı olma durumu en fazla % 7,1 oranla 36-45 yaş grubu bireylerde, denedim ama kullanıcı olmadın durumu en fazla %36,6 oranla 18-25 yaş grubu bireylerde ve hiç denememe durumu en fazla 46 yaş ve üstü grubu bireylerde %68,4 oranla yaygınlık göstermiştir.

Çizelge 21. Kadınlarda yaş gruplarına göre sigara kullanım oranları (%)

Yaş Grupları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
18-25	31,7	36,6	2,4	4,9	24,4
26-35	34,0	28,2	1,9	1,9	34,0
36-45	39,3	32,2	7,1	7,1	14,3
46+	68,4	26,3	5,3	0,0	0,0

4.4.4. Gelir Grupları İtibariyle Sigara Kullanım Durumları

Türkiye’de gelir grupları itibariyle alkollü içecekler ve sigara tüketimi farklılık göstermektedir. İlk %20’lik gelir grubuyla son %20’lik gelir grubunun sigara ve alkollü içeceklere ayırdığı hane halkı bütçe harcamaları arasındaki fark %14,2’dir (TÜİK, 2010).

Ankete katılan bireylerin gelir grupları itibariyle sigara kullanım durumlarına bakılmış olup 1. gelir grubunun %33,9’nun 2. gelir grubunun %19,6’sının ve 3. gelir grubunun %48,8’nin günlük sigara kullanıcısı olduğu anlaşılmıştır (Çizelge 22). 1. Gelir grubunun %13,9’u geçmişte kullanıcı olduğunu belirtmiş ve geçmişte kullanıcı olma durumunda gelir grupları itibariyle en fazla yaygınlık göstermiştir. Ayrıca 1. gelir grubunun %29,6’sının hiç sigarayı denemediği tespit edilmiş olup, gelir grupları itibariyle en yüksek oranla yaygınlık göstermiştir.

Çizelge 22. Gelir gruplarına göre sigara kullanım oranları (%)

Gelir Grupları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
1.Gelir grubu	29,6	20,0	13,9	2,6	33,9
2.Gelir grubu	29,1	34,8	11,4	5,1	19,6
3.Gelir grubu	20,5	18,9	6,3	5,5	48,8

Erkeklerde sigara kullanma durumları gelir grupları itibariyle günlük kullanıcı olma durumunda 3. gelir grubunun %59,2’sinin, 2. gelir grubunun %23,5’nin, 1. gelir grubunun %41,5’nin yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir (Çizelge 23). 1. Gelir grubunun %19,5’nin geçmişte kullanıcı olduğu tespit edilmiş olup, geçmişte kullanıcı olma durumunda gelir grupları itibariyle en fazla yaygınlığı göstermiştir.

Geçmişte sigara kullanıcısı olma durumu gelir grupları itibariyle gelir seviyesi yükseldikçe daha düşük oranlarla yaygınlık gösterdiği anlaşılmıştır. Bunun düşük gelire

sahip sigara kullanıcılarının sigara fiyatları karşısında vermiş olduğu bir tepki şeklinde düşünülebilir.

Çizelge 23. Erkeklerde gelir gruplarına göre sigara kullanım oranları (%)

Gelir Grupları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
1.Gelir grubu	19,5	15,6	19,5	3,9	41,5
2.Gelir grubu	22,5	32,4	15,3	6,3	23,5
3.Gelir grubu	15,5	14,1	7,0	4,2	59,2

Gelir grupları itibariyle kadınlarda sigara kullanım yaygınlığı Çizelge 24’de araştırılmıştır. Günlük kullanıcı olma durumu %35,7’lik bir oranla 3. gelir grubunda en fazla yaygınlık gösterdiği ve %10,6’lık bir oranla da 2. gelir grubunda en az yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir. 3. gelir grubunun %5,4’ü geçmişte kullanıcı olduğunu, %7,1’nin ara sıra kullandığı tespit edilmiştir. 3. Gelir grubunun geçmişte kullanıcı olma ve ara sıra kullanıyorum durumlarında diğer gelir guruplarından daha yüksek oranda yaygınlık gösterdiği anlaşılmıştır. 1. Gelir grubunun %50,1’nin sigarayı hiç denemediği tespit edilmekle birlikte ara sıra kullanıyorum durumunda olan bireye rastlanmamıştır.

Çizelge 24. Kadınlarda gelir gruplarına göre sigara kullanım oranları (%)

Gelir Grupları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
1.Gelir grubu	50,1	28,9	2,6	0,0	18,4
2.Gelir grubu	44,7	40,4	2,1	2,2	10,6
3.Gelir grubu	26,8	25,0	5,4	7,1	35,7

4.4.5. Medeni Durum İtibariyle Sigara Kullanım Durumları

Katılımcı bireylerin medeni durumlarına bakıldığında sigara kullanım durumlarının nasıl bir yaygınlık gösterdiği incelenmiş olup bekâr bireylerin %46,8’inin günlük kullanıcı olduğu ve evli bireylerden %18’lik bir oranla daha fazla yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir (Çizelge 25). Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım durumu evli bireylerde %27,5’lik bir oranla bekârlara göre daha fazla yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir. Hiç denememe, geçmişte kullanıcıydım ve ara sıra kullanıyorum durumları evli bireylerde daha fazla yaygınlık göstermesine rağmen birbirine yakın sonuçlar çıkmıştır.

Çizelge 25. Medeni durumlara göre sigara kullanım oranları (%)

Medeni Durum	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Bekâr	23,4	18,1	8,5	3,2	46,8
Evli	27,5	27,8	11,0	4,9	28,8

Erkek bireylerin medeni durumuna göre sigara kullanım durumlarına bakılmış ve bekâr erkeklerin %51,6'lık bir oranla günlük kullanıcı olma durumu evli erkeklere göre daha fazla yaygınlık gösterdiği anlaşılmıştır (Çizelge 26). Geçmişte kullanıcı olma durumunda evli erkekler %15,4'lük bir oranla bekâr erkeklerden daha fazla yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir. Hiç denememe, geçmişte kullanıcıydım ve ara sıra kullanıyorum durumları evli erkeklerde daha fazla yaygınlık göstermesine rağmen birbirine yakın oranlar çıkmıştır.

Çizelge 26. Erkeklerde medeni durumlara göre sigara kullanım oranları (%)

Medeni Durum	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Bekâr	20,3	14,1	10,9	3,1	51,6
Evli	19,5	25,1	15,4	5,6	34,4

Ankete katılan bayanların medeni durumlarına göre sigara kullanım yaygınlığına bakıldığında, bekâr bayanların %36,7'si günlük sigara kullanıcısı olduğu ve evli bayanlara göre daha yüksek bir oranda yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir (Çizelge 27). Sigarayı hiç denemedim diyen evli bayanlar %41,4'lük bir oranla bekâr bayanlara göre daha yaygınlık göstermiştir. Evli bayanlarda; denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım diyenler %32,4'lük bir oranla, geçmişte kullanıcıydım diyenler %3,6'lık bir oranla, ara sıra kullanıyorum diyenler %3,7'lik bir oranla yaygınlık göstererek bekâr bayanlara göre daha fazla bulunmuştur.

Çizelge 27. Kadınlarda medeni durumlara göre sigara kullanım oranları (%)

Medeni Durum	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Bekâr	30,0	26,7	3,3	3,3	36,7
Evli	41,4	32,4	3,6	3,7	18,9

4.5. Sosyoekonomik Faktörlere Göre Maraş Otu Kullanım Durumları

4.5.1. Cinsiyetler İtibariyle Maraş Otu Kullanım Durumları

Katılımcıların cinsiyetler itibariyle maraş otu kullanma durumlarına bakıldığında erkeklerin %54,8'i maraş otunu hiç denemediğini, %25,1'i günlük kullanıcı olduğunu ve %17'si ise denediğini fakat hiçbir zaman kullanıcı olmadığını ifade etmişlerdir (Çizelge 28). Kadın bireylerin %91,5'i hiç denemediğini, %1,4'ü günlük kullanıcı olduğunu ve %7,1'i denediğini ancak hiçbir zaman kullanıcı olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca erkeklerin %2,7'si ara sıra kullandığını, %0,4'ü geçmişte kullanıcı olduğunu belirtmiş olup her iki durumda olduğunu belirten kadın bireye rastlanmamıştır.

Sonuç olarak erkekler maraş otu kullanımında belli bir oranda yaygınlık göstermişler fakat kadınların maraş otu kullanma oranı çok düşük çıkmıştır. Benzer bir durum Sudan'da yapılan bir çalışmada ortaya konmuştur. Sudan'da yaygın olarak kullanılan tombak, maraş otu kullanımıyla benzerlik göstermektedir. Sudanda erkelerin % 23,0'ı toombak kullanmakta iken bayanlarda bu oran %1,7'dir (Idris, 1998). Ayrıca İsveç de 1999 yılı itibariyle snus kullanımı erkeklerde %16 iken kadınlarda bu oran %3'dür (Rodu, 2002). Görüldüğü üzere maraş otu ve benzeri ürünlerin bayanlar tarafından rağbet edilmediği açıktır.

Çizelge 28. Cinsiyete göre maraş otu kullanım oranları (%)

Cinsiyet	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Erkek	54,8	17,0	0,4	2,7	25,1
Kadın	91,5	7,1	0,0	0,0	1,4
Toplam	67,9	13,5	0,2	1,8	16,8

4.5.2. Eğitim Düzeyleri İtibariyle Maraş Otu Kullanım Durumları

Katılımcıların eğitim durumu itibariyle maraş otu kullanma durumları incelenmiş, günlük kullanıcı olma durumu %39,3'lük bir değerle en fazla yaygınlık gösteren grup okuryazar ve altı olarak çıkmıştır (Çizelge 29). Günlük kullanıcı olma durumu belirgin bir şekilde eğitim seviyesi yükseldikçe daha az bir yaygınlık oranı sergilemektedir. Geçmişte kullanıcı olma durumu sadece lise mezunları arasında %0,7'lik bir oranla yaygınlık göstermiş, diğer eğitim düzeylerinde rastlanmamıştır. Ara sıra kullanıyorum durumu

katılımcılar arasında fazla bir yaygınlık göstermemekle birlikte %3,4'lük bir oranla en fazla lise mezunları arasında izlenmektedir. Katılımcıların maraş otunu hiç denememe durumu %83,6'lık bir oranla üniversite mezunları arasında en fazla yaygınlık göstermiş olup eğitim düzeyi ile birlikte azalan bir durum içindedir.

Çıkan sonuçlar eğitim düzeyine göre maraş otu kullanmada farklılık arz etmekte olup yapılan bir çalışmada eğitim grupları itibariyle %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir (Rodu, 2002).

Çizelge 29. Eğitim düzeylerine göre maraş otu kullanım oranları (%)

Eğitim Durumları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Okuryazar ve altı	46,4	14,3	0,0	0,0	39,3
İlkokul mezunu	47,9	16,9	0,0	1,4	33,8
Ortaokul mezunu	60,0	15,4	0,0	0,0	24,6
Lise mezunu	75,3	12,7	0,7	3,3	8,0
Üniversite mezunu	83,6	10,5	0,0	1,2	4,7

Ankete katılan erkeklerin maraş otu kullanım durumları eğitim durumları itibariyle dağıtılmış olup günlük kullanıcı olma durumu okuryazar ve altı eğitim düzeyinde %90 oran ile çok yüksek bir yaygınlık göstermiştir (Çizelge 30). Günlük kullanıcı olma durumu eğitim düzeyi yükseldikçe yaygınlık oranında azalma görülmekte olup %6,9'luk bir oran ile üniversite mezunları en az yaygınlık göstermiştir. Ara sıra kullanıyorum diyenler %5'lik bir oranla lise mezunları arasında en fazla yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir. Hiç denememe durumu belirgin bir şekilde eğitim düzeyi artıkça daha fazla yaygınlık göstererek en çok %77,6'lık bir oranla üniversite mezunları arasında gözlenmektedir. Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım diyenler eğitim düzeyleri itibariyle benzerlik göstermekle birlikte %23,1'lik bir oranla ortaokul mezunları arasında yaygınlık göstermektedir. Genel olarak erkeklerde maraş otu kullanımı düşük eğitim düzeyinde yaygın olmakla birlikte eğitim düzeyi yükseldikçe hiç denememe oranları artış göstermektedir.

Çizelge 30. Erkeklerde eğitim düzeyine göre maraş otu kullanım oranları (%)

Eğitim Durumları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Okuryazar ve altı	0,0	10,0	0,0	0,0	90,0
İlkokul mezunu	31,3	19,6	0,0	2,0	47,1
Ortaokul mezunu	35,9	23,1	0,0	0,0	41,0
Lise mezunu	66,3	15,8	1,0	5,0	11,9
Üniversite mezunu	77,6	13,8	0,0	1,7	6,9

Eğitim durumları itibarıyla kadın katılımcılar maraş otu kullanma durumlarına göre ele alındığında günlük kullanıcı olma durumu sadece %11,1’lik bir oranla okuryazar ve altı grupta tespit edilmiş, diğer eğitim düzeylerinde günlük kullanıcıya rastlanmamıştır (Çizelge 31). Aynı zamanda ara sıra kullanıyorum ve geçmişte kullanıcıydım diyen kadın bireye rastlanmamıştır. Hiç denemedim diyenler bütün eğitim düzeylerinde yüksek oranda yaygınlık göstermekle birlikte %96,4’lük bir oranla üniversite mezunu kadınlar arasında gözlemlenmiştir.

Çizelge 31. Kadınlarda eğitim düzeyine göre maraş otu kullanım oranları (%)

Eğitim Durumları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Okuryazar ve altı	72,2	16,7	0,0	0,0	11,1
İlkokul mezunu	90,0	10,0	0,0	0,0	0,0
Ortaokul mezunu	96,2	3,8	0,0	0,0	0,0
Lise mezunu	93,9	6,1	0,0	0,0	0,0
Üniversite mezunu	96,4	3,6	0,0	0,0	0,0

4.5.3. Yaş Grupları İtibarıyla Maraş Otu Kullanım Durumları

Yaş grupları itibarıyla bireylerin maraş otu kullanma durumları incelenmiştir. Buna göre günlük kullanıcı olma durumu en fazla %38,7 oranla 46 ve üstü yaş grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir (Çizelge 32). Ara sıra kullanıyorum durumu en fazla %3,3 oranla

18-25 yaş gurubu bireylerde yaygınlık göstermiş olup diğer 36-45 ile 46 yaş ve üstü gruplarda bireye rastlanmamıştır. Geçmişte kullanıcı olma durumu sadece %1,6 oranla 46 ve üstü yaş grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir. Denedim ama kullanıcı olmadın durumu oranlar birbirine yakın olmakla birlikte en fazla %15,2 oranla 36-45 yaş grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir. Hiç denememe durumu en fazla 18-25 yaş grubu bireylerde %83,5 oranla yaygınlık göstermiştir. Genel olarak yaş artıkça günlük kullanıcı olma durumu oransal olarak artma eğiliminde olmakla birlikte hiç denememe durumu oransal olarak azalmaktadır.

Yapılan bir çalışmada toombak kullanımı oranları yaşla birlikte artış göstermektedir. Söz konusu çalışmadan anlaşılaçağı üzere 30 yaş ve altında toombak kullanımı %30'un altında iken 40 yaş ve üzerinde kullanım oranı %40'ın üzerindedir. (Idris, 1998). Çalışmada çıkan sonuçların bu çalışmamızda çıkan sonuçlarla benzerlik arz etmektedir. Ayrıca yapılan farklı bir çalışmada yetişkin Nijerya nüfusunda erkeklerde 50-60 yaş arası olmanın dumansız tütün kullanımında belirleyici bir rol oynadığı tespit edilmiştir (Desalu, 2010).

Çizelge 32. Yaş gruplarına göre maraş otu kullanım oranları (%)

Yaş Grupları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
18-25	83,5	11,0	0,0	3,3	2,2
26-35	72,2	14,2	0,0	2,6	11,0
36-45	58,7	15,2	0,0	0,0	26,1
46+	46,8	12,9	1,6	0,0	38,7

Yaş grupları itibariyle erkek bireylerin maraş otu kullanma durumları incelenmiştir. Buna göre günlük kullanıcı olma durumu en fazla %51,2 oranla 46 ve üstü yaş grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir (Çizelge 33). Ara sıra kullanıyorum durumu en fazla %6,9 oranla 18-25 yaş gurubu bireylerde yaygınlık göstermiş olup diğer 36-45 ile 46 yaş ve üstü gruplarda bireye rastlanmamıştır. Geçmişte kullanıcı olma durumu sadece %2,3 oranla 46 ve üstü yaş grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir. Denedim ama kullanıcı olmadın durumu oranlar birbirine yakın olmakla birlikte %18,7'lik oranla en fazla 36-45 yaş grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir. Hiç denememe durumu en fazla 18-25 yaş grubu bireylerde %74 oranla yaygınlık göstermiştir. Genel olarak yaş artıkça günlük

kullanıcı olma durumu oransal olarak artma eğiliminde olmakla birlikte hiç denememe durumu oransal olarak azalma eğilimindedir.

Çizelge 33. Erkeklerde yaş gruplarına göre maraş otu kullanım oranları (%)

Yaş Grupları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
18-25	74,0	16,0	0,0	6,0	4,0
26-35	60,8	18,6	0,0	3,9	16,7
36-45	43,8	18,7	0,0	0,0	37,5
46+	34,9	11,6	2,3,0	0,0	51,2

Yaş grupları itibariyle kadın bireylerin maraş otu kullanma durumları incelenmiştir. Buna göre günlük kullanıcı olma durumu sadece %10,5 oranla 46 ve üstü yaş grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir (Çizelge 34). Ara sıra kullanıyorum durumunda ve geçmişte kullanıcı olma durumunda hiçbir grupta bireye rastlanmamıştır. Denedim ama kullanıcı olmadın durumu %7,1 oranla en fazla 36-45 yaş grubu bireylerde yaygınlık göstermiştir. Hiç denememe durumu en fazla 18-25 yaş grubu bireylerde %95,1 oranla yaygınlık göstermiştir.

Çizelge 34. Kadınlarda yaş gruplarına göre maraş otu kullanım oranları (%)

Yaş Grupları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
18-25	95,1	4,9	0,0	0,0	0,0
26-35	94,3	5,7	0,0	0,0	0,0
36-45	92,9	7,1	0,0	0,0	0,0
46+	73,7	15,8	0,0	0,0	10,5

4.5.4. Gelir Grupları İtibariye Maraş Otu Kullanım Durumları

Katılımcıların gelir grupları itibariyle maraş otu kullanım durumları Çizelge 35’de incelenmiştir. Buna göre 1. gelir grubunun %24,3’ü, 2. gelir grubunun %22,2’si ve 3. gelir grubunun %3,1’i günlük maraş otu kullanıcısı olduğu tespit edilmiştir. 1. Gelir grubunun %52,2’sinin ve 3. gelir grubunun %87,4’nün maraş otunu hiç denemediği anlaşılmıştır. 2.Gelir grubunun %0,6’sının geçmişte kullanıcı olduğu tespit edilmekle birlikte diğer gelir grupları itibariyle geçmişte kullanıcı olan bireye rastlanmamıştır.

Çizelge 35. Gelir gruplarına göre maraş otu kullanım oranları (%)

Gelir Grupları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
1.Gelir grubu	52,2	20,9	0,0	2,6	24,3
2.Gelir grubu	63,3	12,0	0,6	1,9	22,2
3.Gelir grubu	87,4	8,7	0,0	0,8	3,1

Gelir grupları itibariyle erkeklerde maraş otu kullanım durumlarına bakıldığında 1. gelir grubunun %33,8'inin, 2. gelir grubunun %31,5'nin ve 3. gelir grubunun %5,6'sının günlük maraş otu kullanıcısı olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 36). 1. Gelir grubunun %22,1'nin maraş otunu denediğini fakat hiçbir zaman kullanıcı olmadığı, %3,9'nun ise ara sıra kullandığı tespit edilmekle birlikte bu durumlar itibariyle diğer gelir gruplarından daha yüksek bir yaygınlık göstermiştir.

Çizelge 36. Erkeklerde gelir gruplarına göre maraş otu kullanım oranları (%)

Gelir Grupları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
1.Gelir grubu	40,2	22,1	0,0	3,9	33,8
2.Gelir grubu	49,6	15,3	0,9	2,7	31,5
3.Gelir grubu	78,9	14,1	0,0	1,4	5,6

Kadın bireylerin maraş otu kullanım durumları Çizelge 37'de incelenmiştir. Buna göre maraş otu günlük kullanıcısı olma durumu sadece 1. gelir grubundaki bireylerde %5,3'lük bir oranla gözlenmiş olup bu gruptaki bireylerin %18,4'nün maraş otunu denediği ama asla kullanıcı olmadığı tespit edilmiştir. Geçmişte kullanıcı olma ve ara sıra kullanıyorum durumlarında kadın bireye rastlanmamıştır.

Çizelge 37. Kadınlarda gelir gruplarına göre maraş otu kullanım oranları (%)

Gelir Grupları	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
1.Gelir grubu	76,3	18,4	0,0	0,0	5,3
2.Gelir grubu	95,7	4,3	0,0	0,0	0,0
3.Gelir grubu	98,2	1,8	0,0	0,0	0,0

4.5.5. Medeni Durum İtibariyle Maraş Otu Kullanım Durumları

Maraş otu kullanım durumlarının bireylerin medeni durumlarına göre nasıl bir dağılım gösterdiğine bakılmış olup evli bireylerin %19,9'luk bir oranla günlük kullanıcı olmada bekâr bireylerden daha fazla yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir (Çizelge 38). Hiç denememe durumu %79,8'lik bir oranla bekâr bireyler arasında daha fazla yaygınlık göstermektedir. Geçmişte kullanıcı olma durumu %0,3, denedim ama asla kullanıcı olmadım durumu %14,4 oranlarıyla evli bireyler arasında daha fazla yaygınlık göstermişlerdir. Bekâr bireyler arasında geçmişte kullanıcı olan bireye rastlanmamıştır.

Maraş otu kullanımının evli bireyler arasında daha yaygın olduğu anlaşılmıştır. Nitekim Rodu'nun çalışmasında evli bireylerin %57'sinin snus öyküsü varken bekar bireylerin %64'nün snus öyküsü olduğu anlaşılmıştır (Rodu, 2002).

Çizelge 38. Medeni duruma göre maraş otu kullanım oranları (%)

Medeni Durum	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Bekâr	79,8	10,6	0,0	3,2	6,4
Evli	64,1	14,4	0,3	1,3	19,9

Erkek katılımcıların medeni durumlarına göre maraş otu kullanma durumları incelenmiş olup günlük kullanım durumunda evli bireyler %30,3'lük bir oranla bekâr bireylerden yaklaşık 3 kat daha fazla yaygınlık göstermişlerdir (Çizelge 39). Hiç deneme durumu %71,8'lik bir oranla bekâr bireyler arasında daha fazla yaygınlık göstermiştir. Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım durumu %17,9, geçmişte kullanıcıydım %0,5'lik oranlarla evli bireyler arasında daha fazla yaygınlık göstermektedir. Ayrıca bekâr bireyler arasında geçmişte kullanıcı olma durumuna rastlanmamıştır. Ara sıra kullanıyorum durumu bekâr bireyler arasında %4,7'lik oranla evli bireylerden daha fazla yaygınlık göstermiştir.

Çizelge 39. Erkeklerde medeni duruma göre maraş otu kullanım oranları (%)

Medeni Durum	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Bekâr	71,8	14,1	0,0	4,7	9,4
Evli	49,2	17,9	0,5	2,1	30,3

Ankete katılan kadınların medeni durum itibariyle maraş otu kullanım durumları incelenmiştir. Sonuçlara göre günlük kullanıcı olma durumunda bekâr bireye rastlanmamış evliler ise %1,8’lik bir oranla çok düşük bir yaygınlık göstermiştir (Çizelge 40). Geçmişte kullanıcı olma ve ara sıra kullanıyorum durumlarında bayan bireye rastlanmamıştır. Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım diyenler %8,1’lik bir oranda evli bayanlar arasında yaygınlık göstermiştir. Hiç denemedim durumu bekâr ve evli bayanlarda birbirine yakın ve yüksek oranda yaygınlık göstermekle birlikte bekâr bayanlar arasında %96,7’lik bir oranla daha fazla yaygınlık göstermişlerdir.

Çizelge 40. Kadınlarda medeni duruma göre maraş otu kullanım oranları (%)

Medeni Durum	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Bekâr	96,7	3,3	0,0	0,0	0,0
Evli	90,1	8,1	0,0	0,0	1,8

4.6. Sosyoekonomik ve Demografik Faktörlere Göre Sigara ve Maraş Otu Kullanımı Karşılaştırması

4.6.1. Sigara Kullanım Durumlarına Göre Maraş Otu Kullanım Durumları

Katılımcıların sigara kullanma durumlarına göre maraş otu kullanma durumları irdelenmiştir. Sonuçlara göre geçmişte sigara kullanıcısı olduğunu ifade edenlerin %71,4’ü günlük maraş otu kullanıcısıdır (Çizelge 41). Bununla beraber sigarayı ara sıra kullanıyorum diyenlerin %55,6’sı maraş otu günlük kullanıcısı olduğunu ifade etmişlerdir. Sigara günlük kullanıcılarının %6,8’i aynı zamanda günlük maraş otu kullanıcısıdır. Sigarayı hiç denemedim diyenlerin %88,7’si maraş otunu hiç denemediğini ifade etmişlerdir.

Çizelge 41. Maraş otu ve sigaranın kullanım durumlarına göre karşılaştırılması (%)

Sigara Kullanım Durumları	Maraş Otu Kullanım Durumları				
	1*	2	3	4	5
Hiç Denemedim	88,7	6,6	0,0	0,9	3,8
Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	72,5	12,7	0,0	1,1	13,7
Geçmişte Kullanıcıydım	21,4	4,8	2,4	0,0	71,4
Ara sıra Kullanıyorum	44,4	0,0	0,0	0,0	55,6
Günlük Kullanıyorum	65,2	24,2	0,0	3,8	6,8

* 1 hiç denemedim, 2 denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım, 3 geçmişte kullanıcıydım, 4 ara sıra kullanıyorum, 5 günlük olarak kullanıyorum

Maraş otuyla benzerlik gösteren snus kullanımının sigarayı azaltmada ne kadar etkili olduğunun araştırıldığı bir çalışmada snus kullanıcıların %33'nün geçmişte sigara kullandığı, %27'sinin de halen kullanmaya devam ettiği anlaşılmıştır (Gilljam, 2003). Aynı şekilde Lund çalışmasında belirttiği üzere snus kullanıcılarının birçoğunun sigara deneyimi olduğunu belirtmiştir (Lund, 2011).

4.6.2. Cinsiyetler İtibariyle Sigara ve Maraş Otu Kullanımı Karşılaştırması

Sigara ve maraş otunun kullanım yaygınlığı (günlük kullanıcı olma durumu) cinsiyetler itibariyle karşılaştırılmıştır. Sonuçlara göre katılımcıların %16,8'i maraş otu kullanmakta olup %33 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur (Çizelge 42). Katılımcı erkeklerin %25,1'i maraş otu kullanmakta olup %38,6 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur. Katılımcı kadınların %1,4'ü maraş otu kullanmakta olup %22,7 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur.

Çizelge 42. Maraş otu ve sigaranın cinsiyetlere göre karşılaştırılması (%)

Cinsiyet	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
Erkek	74,9	25,1	61,4	38,6
Kadın	98,6	1,4	77,3	22,7
Toplam	83,2	16,8	67,0	33,0

4.6.3. Eğitim Düzeyleri İtibariyle Sigara ve Maraş Otu Kullanımı Karşılaştırması

Okuryazar ve altı grubun %39,3'ü maraş otu kullanmakta olup %3,6 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha yüksek bulunmuştur (Çizelge 43). İlkokul mezunlarının %33,8'i maraş otu kullanmakta olup %19,7 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha yüksek bulunmuştur. Ortaokul mezunlarının %24,6'sı maraş otu kullanmakta olup %16,9 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha yüksek bulunmuştur. Lise mezunlarının %8'i maraş otu kullanmakta olup %42,7 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur. Üniversite mezunlarının %4,7'si maraş otu kullanmakta olup %48,8 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur.

Çizelge 43. Maraş otu ve sigaranın eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması (%)

Eğitim Durumu	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
Okuryazar ve altı grup	60,7	39,3	96,4	3,6
İlkokul mezunu	66,2	33,8	80,3	19,7
Ortaokul mezunu	75,4	24,6	83,1	16,9
Lise mezunu	92,0	8,0	57,3	42,7
Üniversite mezunu	95,3	4,7	51,2	48,8

Okuryazar ve altı grubun %90'nı maraş otu kullanmakta olup %10 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha yüksek bulunmuştur (Çizelge 44). İlkokul mezunlarının %47,1'i maraş otu kullanmakta olup %21,6 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha yüksek bulunmuştur. Ortaokul mezunlarının %41'i maraş otu kullanmakta olup %25,6 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha yüksek

bulunmuştur. Lise mezunlarının %11,9'u maraş otu kullanmakta olup %52,5 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur. Üniversite mezunlarının %6,9'u maraş otu kullanmakta olup %43,1 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur.

Çizelge 44. Maraş otu ve sigaranın erkeklerde eğitim düzeyine göre karşılaştırılması (%)

Eğitim Durumu	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
Okuryazar ve altı grup	10,0	90,0	90,0	10,0
İlkokul mezunu	52,9	47,1	78,4	21,6
Ortaokul mezunu	59,0	41,0	74,4	25,6
Lise mezunu	88,1	11,9	47,5	52,5
Üniversite mezunu	93,1	6,9	56,9	43,1

Okuryazar ve altı grubun %11,1'i maraş otu kullanmakta olup sigara kullanan kimseye rastlanmamıştır (Çizelge 45). İlkokul mezunlarında maraş otu kullanıcısına rastlanmamış olup sigara kullanımının %15 oranla yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir. Ortaokul mezunlarında maraş otu kullanıcısına rastlanmamış olup sigara kullanımının %3,8 oranla yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir. Lise mezunlarında maraş otu kullanıcısına rastlanmamış olup sigara kullanımının %22,4 oranla yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir. Üniversite mezunlarında maraş otu kullanıcısına rastlanmamış olup sigara kullanımının %60,7 oranla yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir.

Çizelge 45. Maraş otu ve sigaranın kadınlarda eğitim düzeyine göre karşılaştırılması (%)

Eğitim Durumu	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
Okuryazar ve altı grup	88,9	11,1	100,0	0,0
İlkokul mezunu	100,0	0,0	85,0	15,0
Ortaokul mezunu	100,0	0,0	96,2	3,8
Lise mezunu	100,0	0,0	77,6	22,4
Üniversite mezunu	100,0	0,0	39,3	60,7

4.6.4. Yaş Grupları İtibariyle Maraş Otu ve Sigara Kullanımı Karşılaştırması

Katılımcıların yaş grupları itibariyle maraş otu ve sigara kullanımı karşılaştırması yapılmıştır. Sonuçlara göre 18-25 yaş grubunda maraş otu kullanım oranı %2,2 iken sigara kullanım oranı %37,4 olarak daha yüksek bulunmuştur (Çizelge 46). 26-35 yaş grubunda maraş otu kullanım oranı %11 iken sigara kullanım oranı %44,5 olarak daha yüksek bulunmuştur. 36-45 yaş grubunda maraş otu kullanım oranı %26,1 iken sigara kullanım oranı %21,7 olarak daha düşük bulunmuştur. 46 ve üstü yaş grubunda maraş otu kullanım oranı %38,7 iken sigara kullanım oranı %14,5 olarak daha düşük bulunmuştur.

Çizelge 46. Maraş otu ve sigaranın yaş gruplarına göre karşılaştırılması (%)

Yaş Grupları	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
18-25	97,8	2,2	62,6	37,4
26-35	89,0	11,0	55,5	44,5
36-45	73,9	26,1	78,3	21,7
46+	61,3	38,7	85,5	14,5

Erkek bireylerin yaş grupları itibariyle maraş otu ve sigara kullanımı karşılaştırması yapılmıştır. Sonuçlara göre 18-25 yaş grubunda maraş otu kullanım oranı %4,0 iken sigara kullanım oranı %48 olarak daha yüksek bulunmuştur (Çizelge 47). 26-35 yaş grubunda maraş otu kullanım oranı %16,7 iken sigara kullanım oranı %50 olarak daha yüksek bulunmuştur. 36-45 yaş grubunda maraş otu kullanım oranı %37,5 iken sigara kullanım oranı %25 olarak daha düşük bulunmuştur. 46 ve üstü yaş grubunda maraş otu kullanım oranı %51,2 iken sigara kullanım oranı %20,9 olarak daha düşük bulunmuştur.

Çizelge 47. Maraş otu ve sigaranın erkeklerde yaş gruplarına göre karşılaştırılması (%)

Yaş Grupları	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
18-25	96,0	4,0	52,0	48,0
26-35	83,3	16,7	50,0	50,0
36-45	62,5	37,5	75,0	25,0
46+	48,8	51,2	79,1	20,9

Kadın bireylerin yaş grupları itibariyle maraş otu ve sigara kullanımı karşılaştırması yapılmıştır. Sonuçlara göre 18-25 yaş grubunda maraş otu kullanan bireye rastlanmamış olup sigara kullanım oranı %24,4 olarak bulunmuştur (Çizelge 48). 26-35 yaş grubunda maraş otu kullanan bireye rastlanmamış olup sigara kullanım oranı %34 olarak

bulunmuştur. 36-45 yaş grubunda maraş otu kullanan bireye rastlanmamış olup sigara kullanım oranı %14,3 olarak bulunmuştur. 46 ve üstü yaş grubunda maraş otu kullanım oranı %10,5 iken sigara kullanan bireye rastlanmamıştır.

Çizelge 48. Maraş otu ve sigaranın kadınlarda yaş gruplarına göre karşılaştırılması (%)

Yaş Grupları	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
18-25	100,0	0,0	75,6	24,4
26-35	100,0	0,0	66,0	34,0
36-45	100,0	0,0	85,7	14,3
46+	89,5	10,5	100,0	0,0

4.6.5. Gelir Grupları İtibariyle Maraş Otu ve Sigara Kullanımı Karşılaştırması

1. Gelir grubunun %24,3'ü maraş otu kullanmakta olup %33,9 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur (Çizelge 49). 2. Gelir grubunun %22,2'si maraş otu kullanmakta olup %19,6 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha yüksek bulunmuştur. 3. Gelir grubunda %3,1'i maraş otu kullanmakta olup %48,8 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur.

Çizelge 49. Maraş otu ve sigaranın gelir gruplarına göre karşılaştırılması (%)

Gelir Grupları	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
1. Gelir grubu	75,7	24,3	66,1	33,9
2. Gelir grubu	77,8	22,2	80,4	19,6
3. Gelir grubu	96,9	3,1	51,2	48,8

1. Gelir grubunun %33,8'i maraş otu kullanmakta olup %41,6 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur (Çizelge 50). 2. Gelir grubunun %31,5'i maraş otu kullanmakta olup %23,4 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha yüksek bulunmuştur. 3. Gelir grubunda %5,6'se maraş otu kullanmakta olup %59,2 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur.

Çizelge 50. Maraş otu ve sigaranın erkeklerde gelir gruplarına göre karşılaştırılması (%)

Gelir Grupları	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
1. Gelir grubu	66,2	33,8	58,4	41,6
2. Gelir grubu	68,5	31,5	76,6	23,4
3. Gelir grubu	94,4	5,6	40,8	59,2

1. Gelir grubunun %5,3'ü maraş otu kullanmakta olup %18,4 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur (Çizelge 51). 2. Gelir grubunun %10,6'sı sigara kullanıcısı olmakla birlikte maraş otu kullanıcısına rastlanmamıştır. 3. Gelir grubunda maraş otu kullanıcısına rastlanmamış olup sigara kullanımı %35,7 oranla yaygınlık göstermiştir.

Çizelge 51. Maraş otu ve sigaranın kadınlarda gelir gruplarına göre karşılaştırılması (%)

Gelir Grupları	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
1.Gelir grubu	94,7	5,3	81,6	18,4
2.Gelir grubu	100,0	0,0	89,4	10,6
3.Gelir grubu	100,0	0,0	64,3	35,7

4.6.6. Medeni Durumlar İtibariyle Sigara ve Maraş Otu Kullanımı Karşılaştırması

Bekârların %6,4'ü maraş otu kullanmakta olup %46,8 oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur (Çizelge 52). Evlilerin %19,9'u maraş otu kullanmakta olup %28,8'lik bir oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur

Çizelge 52. Maraş otu ve sigaranın medeni duruma göre karşılaştırılması (%)

Medeni Durum	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
Bekâr	93,6	6,4	53,2	46,8
Evli	80,1	19,9	71,2	28,8

Bekârların %9,4'ü maraş otu kullanmakta olup %51,6'lık oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur (Çizelge 53). Evlilerin %30,3'ü maraş otu kullanmakta olup %34,4'lük oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur.

Çizelge 53. Maraş otu ve sigaranın erkeklerde medeni duruma göre karşılaştırılması (%)

Medeni Durum	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
Bekâr	90,6	9,4	48,4	51,6
Evli	69,7	30,3	65,6	34,4

Bekârlarda maraş otu kullanımına rastlanmamış olup sigara kullanımı %36,7'lik oranla yaygınlık göstermektedir (Çizelge 54). Evlilerin %1,8'i maraş otu kullanmakta olup %18,9'luk oranla yaygınlık gösteren sigara kullanımından daha düşük bulunmuştur.

Çizelge 54. Maraş otu ve sigaranın kadınlarda medeni duruma göre karşılaştırılması (%)

Medeni Durum	Maraş otu kullanmayan	Maraş otu kullanan	Sigara kullanmayan	Sigara kullanan
Bekâr	100,0	0,0	63,3	36,7
Evli	98,2	1,8	81,1	18,9

4.7. Alkol Kullanımı İtibariyle Maraş Otu ve Sigara Kullanımı

Alkol kullanımının özellikle sigara kullanımı üzerindeki etkisi daha önce yapılan çalışmalarda tespit edilmiştir (Bilgic, 2009). Bu itibarla alkol tüketiminin sigara ve maraş otu kullanımında nasıl bir tablo ortaya koyduğu araştırılmıştır.

4.7.1. Alkol Kullanımının Sigara Kullanımı Durumlarıyla İlişkisi

Sonuçlara göre düzenli olarak alkol tüketen katılımcıların %88,9 oranla çok yüksek bir yaygınlık göstererek günlük sigara kullanıcısı olduğu anlaşılmıştır (Çizelge 55). Diğer taraftan asla kullanmam diyen katılımcılar ise sigarayı günlük kullanıcı olma durumunda en az yaygınlık göstermiştir.

Çizelge 55. Alkol kullanımına göre sigara kullanım durumları (%)

Alkol Kullanım Durumları	Sigara Kullanım Durumları				
	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Asla Kullanmam	32,4	30,3	12,6	5,5	19,3
Kullanmıyorum	20,0	24,5	6,4	4,5	44,5
Nadiren Kullanıyorum	14,0	7,0	11,6	0,0	67,4
Düzenli Olarak Kullanıyorum	11,1	0,0	0,0	0,0	88,9

Düzenli olarak alkol tüketiyorum diyenlerin %11,1'i, asla alkol kullanmam diyenlerin ise %32,4'ü sigarayı hiç denemediğini ifade ettiği anlaşılmıştır. Ayrıca düzenli

olarak alkol kullanıcılarında geçmişte sigara kullanıcısı olma durumu olan bireye rastlanmamıştır.

Erkeklerde alkol kullanımına göre sigara kullanım durumlarına bakıldığında genel durumdan pek bir farklılık göstermemekle birlikte alkol kullanımda nadiren kullanıyorum kullanmıyorum ve asla kullanmam diye ifade edenlerde günlük sigara kullanımı kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur.(Çizelge 56)

Çizelge 56. Erkeklerde alkol kullanımına göre sigara kullanım durumları (%)

Alkol Kullanım Durumları	Sigara Kullanım Durumları				
	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Asla Kullanmam	22,3	28,1	19,4	7,2	23,0
Kullanmıyorum	18,2	22,1	7,8	3,9	48,1
Nadiren Kullanıyorum	14,7	5,9	11,8	0,0	67,6
Düzenli Olarak Kullanıyorum	11,1	0,0	0,0	0,0	88,9

Bayan katılımcıların alkol kullanma durumlarına göre sigara kullanım durumlarına bakıldığında nadiren alkol tüketiyorum diyen bayanların %66,7'si bir oranla erkeklerin durumuna çok yakın çıkmıştır (Çizelge 57). Ancak alkol kullanmıyorum diyenler ve asla alkol kullanmam diyenler erkeklere göre günlük sigara kullanıcısı olma durumunda daha düşük bir oran sergilemişlerdir. Ayrıca düzenli olarak alkol tüketiyorum diyen kadın bireye rastlanmamıştır.

Çizelge 57. Kadınlarda alkol kullanımına göre sigara kullanım durumları (%)

Alkol Kullanım Durumları	Sigara Kullanım Durumları				
	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Asla Kullanmam	46,5	33,3	3,0	3,0	14,1
Kullanmıyorum	24,2	30,3	3,0	6,1	36,4
Nadiren Kullanıyorum	11,1	11,1	11,1	0,0	66,7
Düzenli Olarak Kullanıyorum	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

4.7.2. Alkol Kullanımının Maraş Otu Kullanımı Durumlarıyla İlişkisi

Bireylerin alkol tüketim durumlarına göre maraş otu kullanım durumları incelenmiştir. Sonuçlara göre düzenli olarak kullanıyorum diyenlerin % 11,1'i maraş otunu ara sıra kullandığını belirtmekle birlikte maraş otu günlük kullanıcısı olan bireye rastlanmamıştır (Çizelge 58). Ayrıca asla alkol kullanmam diyenlerin en fazla %19,7'lik bir oranla günlük maraş otu kullanıcısı olma durumunda en fazla yaygınlık göstermişlerdir. Bu durum asla alkol kullanmam diyen günlük sigara kullanıcılarıyla ters bir durum oluşturmaktadır (Bkz. Çizelge 55).

Çizelge 58. Alkol kullanımına göre maraş otu kullanım durumları (%)

Alkol Kullanım Durumları	Sigara Kullanım Durumları				
	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Asla Kullanmam	65,5	13,0	0,4	1,3	19,7
Kullanmıyorum	71,8	16,4	0,0	0,9	10,9
Nadiren Kullanıyorum	67,4	9,3	0,0	4,7	18,6
Düzenli Olarak Kullanıyorum	77,8	11,1	0,0	11,1	0,0

Erkeklerde asla alkol kullanmam diyen bireyler maraş otu günlük kullanıcı olma durumunda %32,4'lük bir oranla en yüksek yaygınlığı göstermektedir (Çizelge 59). Öte

yandan düzenli olarak alkol kullanıyorum diyenlerin %77,8’lik bir oranla maraş otunu hiç denemediklerini ifade etmişleridir.

Çizelge 59. Erkeklerde alkol kullanımına göre maraş otu kullanım durumları (%)

Alkol Kullanım Durumları	Sigara Kullanım Durumları				
	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Asla Kullanmam	48,9	15,8	0,7	2,2	32,4
Kullanmıyorum	61,0	22,1	0,0	1,3	15,6
Nadiren Kullanıyorum	58,8	11,8	0,0	5,9	23,5
Düzenli Olarak Kullanıyorum	77,8	11,1	0,0	11,1	0,0

Kadınlarda asla alkol kullanmam diyenler %2,0 bir oranla maraş otu günlük kullanıcı olma durumunda yaygınlık göstermiş olup alkol kullanmıyorum, nadiren kullanıyorum diye ifade eden kadın katılımcılar sadece maraş otunu hiç denemedim durumunda yaygınlık göstermişlerdir (Çizelge 60).

Çizelge 60. Kadınlarda alkol kullanımına göre maraş otu kullanım durumları (%)

Alkol Kullanım Durumları	Sigara Kullanım Durumları				
	Hiç denemedim	Denedim ama hiçbir zaman kullanıcı olmadım	Geçmişte kullanıcıydım	Ara sıra kullanıyorum	Günlük kullanıyorum
Asla Kullanmam	88,9	9,1	0,0	0,0	2,0
Kullanmıyorum	97,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nadiren Kullanıyorum	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Düzenli Olarak Kullanıyorum	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

4.8. Sigara ve Maraş Otu Kullanımını Etkileyen Faktörlerin İstatistiksel Analizi

Sosyo-demografik gruplar itibariyle sigara, maraş otu ve tütün kullanım durumları Çizelge 61, 62 ve 63’de verilmiştir.

Anket sonuçlarına göre, bireylerin yaklaşık %67’si sigara kullanırken, %33’ü ise kullanmamaktadır (Çizelge 61). Aile geliri, eğitim, yaş, cinsiyet, medeni durum, maraş otu kullanma durumu ve alkol tüketme durumunun sigara tüketimi üzerinde istatistikî olarak önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Sigara tüketim olasılığı ile gelir düzeyi arasında istatistikî olarak önemli bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yüksek gelir grubunda bulunan bireyler düşük ve orta gelir grubunda olanlara oranla daha az sigara kullandıkları saptanmıştır. Özellikle eğitim düzeyinin sigara kullanımı üzerinde önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir. Okuryazar veya ilkokul mezunu olanlarda sigara kullanım oranı %15.9 iken üniversite mezunu olan bireylerde bu oran %48.8’e yükselmiştir.

Diğer taraftan hanehalkı geliri, eğitim, yaş, cinsiyet, medeni durum ve sigara kullanma durumu durumunun maraş otu tüketimi üzerinde istatistikî olarak önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Anket sonuçlarına göre, bireylerin yaklaşık %16,7’si maraş otu kullanırken, %83,3’ü ise kullanmamaktadır (Çizelge 62). Maraş otu kullanma olasılığı ile gelir düzeyi arasında istatistiki olarak önemli bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yüksek gelir grubunda bulunan bireylerin %3,1’i maraş otu kullanırken, bu oran artış göstererek orta gelir grubunda %22,2 düşük gelir grubunda ise %24,3 bulunmuştur.

Özellikle sigara kullanmanın maraş otu kullanma üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Yapılan çapraz tablolardan göre geçmişte sigara kullanıcılarının %71,4’ü, ara sıra kullanıyorum diyenlerin %55,6’sı günlük maraş otu kullanıcısı olduğu anlaşılmıştır (Bkz Çizelge 41).

İlkokul ve altı grubundaki bireylerin maraş otu kullanma olasılığı diğer iki gruba göre yüksek bulunmuştur.

Sigara kullanma durumu, alkol kullanımıyla istatistiki olarak anlamlı bulunmuş olmasına rağmen maraş otu kullanımı yapılan khi-kare testine göre alkol kullanımıyla alakalı bulunmamıştır.

Genel tütün kullanım durumlarına bakıldığında gelir, anket yapılan bireylerin %47,5’i tütün ürünlerini kullanırken, %52,5’i ise herhangi bir tütün ürününü

kullanmamaktadır. Tütün kullanım durumlarının cinsiyet ve alkol kullanma durumlarıyla istatistikî olarak önemli bir ilişki içerisinde olduğu saptanmıştır. Erkek bireylerin %60,2'si her iki üründen birini kullanırken kadın bireylerin %24,1 tütün ürünleri kullandıklarını ifade ettikleri anlaşılmıştır (Çizelge 63). Toplam tütün kullanımında yaş, eğitim ve medeni durumları istatistikî olarak anlamlı bulunmamıştır.

Çizelge 61. Demografik gruplar ve diğer değişkenler itibariyle sigara kullanımı (%)

Sosyoekonomik ve demografik gruplar	Kullanmayan	Kullanan	Ki-Kare testi (P değeri)
Genel Sigara Kullanımı	67.0	33.0	
Gelir grupları			
1. Gelir grubu (düşük gelir grubu)	66.1	33.9	27,21 (0,000)
2. Gelir grubu (orta gelir grubu)	80.4	19.6	
3.Gelir grubu (yüksek gelir grubu)	51.2	48.8	
Tüketicilerin eğitim düzeyi			
Okuryazar veya ilkokul mezunu	84.1	15.9	37,90 (0,000)
Lise mezunu	57.3	42.7	
Üniversite mezunu	51.2	48.8	
Tüketicilerin yaş grupları			
≤25	62.6	37.4	24,94 (0,000)
26-35	55.5	44.5	
36-45	78.3	21.7	
46+	85.5	14.5	
Tüketicilerin medeni durumu			
Bekâr	53.2	46.8	10,60 (0,001)
Evli	71.2	28.8	
Tüketicilerin cinsiyeti			
Erkek	61.4	38.6	10,46 (0,000)
Kadın	77.3	22.7	
Maraş otu kullanma durumu			
Hayır	63.1	36.9	13,94 (0,000)
Evet	86.6	13.4	
Alkol kullanma durumu			
Hayır	72.7	27.3	39,35 (0,000)
Evet	28.8	71.2	

Çizelge 62. Demografik gruplar ve diğer değişkenler itibariyle maraş otu kullanımı (%)

Sosyoekonomik ve demografik gruplar	Kullanmayan	Kullanan	Ki-Kare testi (P değeri)
Maraş Otu Kullanımı	83,3	16,7	
Gelir grupları			
1. Gelir grubu (düşük gelir grubu)	75.7	24.3	24,91 (0,000)
2. Gelir grubu (orta gelir grubu)	77.8	22.2	
3.Gelir grubu (yüksek gelir grubu)	96.9	3.1	
Tüketicilerin eğitim düzeyi			
Okuryazar veya ilkokul mezunu	68.9	31.1	41,47 (0,000)
Lise mezunu	92.0	8.0	
Üniversite mezunu	95.3	4.7	
Tüketicilerin yaş grupları			
≤25	97.8	2.2	44,73 (0,000)
26-35	89.0	11.0	
36-45	73.9	26.1	
46+	61.3	38.7	
Tüketicilerin medeni durumu			
Bekâr	93.6	6.4	9,47 (0,001)
Evli	80.1	19.9	
Tüketicilerin cinsiyeti			
Erkek	74.9	25.1	36,71 (0,000)
Kadın	98.6	1.4	
Sigara kullanma durumu			
Hayır	78.4	21.6	13,94 (0,000)
Evet	93.2	6.8	
Alkol kullanma durumu			
Hayır	83.0	17.0	0,08 (0,777)
Evet	84.6	15.4	

Çizelge 63. Demografik gruplar ve diğer değişkenler itibariyle tütün kullanımı (%)

Sosyoekonomik ve demografik gruplar	Kullanmayan	Kullanan	Ki-Kare testi (P değeri)
Genel Tütün Kullanımı	52,5	47,5	
Gelir grupları			
1. Gelir grubu (düşük gelir grubu)	46.09	53.91	6,272 (0,000)
2. Gelir grubu (orta gelir grubu)	60.13	39.87	
3.Gelir grubu (yüksek gelir grubu)	48.82	51.18	
Tüketicilerin eğitim düzeyi			
Okuryazar veya ilkokul mezunu	56.10	43.90	2,10 (0,349)
Lise mezunu	52.00	48.00	
Üniversite mezunu	46.51	53.49	
Tüketicilerin yaş grupları			
≤25	61.54	38.46	5,40 (0,145)
26-35	46.45	53.55	
36-45	54.35	45.65	
46+	51.61	48.39	
Tüketicilerin medeni durumu			
Bekâr	50.00	50.00	0,308 (0,579)
Evli	53.27	46.73	
Tüketicilerin cinsiyeti			
Erkek	39.8	60.2	47,76 (0,000)
Kadın	75.9	24.1	
Alkol kullanma durumu			
Hayır	56.90	43.10	20,75 (0,000)
Evet	23.08	76.92	

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Kahramanmaraş ili merkez ilçesinde yaşayan bireylerin maraş otu ve sigara kullanımını etkileyen sosyoekonomik faktörler araştırılmıştır. Bu amaca yönelik yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen bulgulara göre bireylerin %33'nün sigara kullandığı tespit edilmiş olmakla birlikte bu oran 2006 TÜİK hane halkı araştırmasında yer alan %33,4'e çok yakın çıkmıştır (TÜİK, 2006). Ayrıca bireylerin %16,8'nin maraş otu ve %3'nün her iki maddeyi de kullandığı ortaya çıkmıştır.

Sonuçlara göre erkek bireylerin %38,6'sı, kadın bireylerin %22,7'si sigara kullanmaktadır. Erkeklerin sigara kullanma oranı kadınlardan %15,9 daha fazladır. Diğer taraftan erkeklerin %25,1'inin ve kadınların %1,4'ünün maraş otu kullandığı ve aralarındaki farkın %23,7 ile sigara kullanım farkından daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Maraş otuna kadınların rağbet etmediği anlaşılmıştır. Yurt içinde yapılan bazı çalışmalarda erkek ve kadın bireylerin sigara kullanımındaki bu farkı ortaya konmuştur (Başer, 2007). Ancak Kahramanmaraş ili Türkiye'nin diğer illerinden maraş otu kullanımından dolayı farklılık arz etmektedir. Sigara kullanım oranı erkeklerde 2006 yılı Türkiye ortalamasından (%50,6) düşük çıkmıştır (TÜİK, 2006). Bu durum tütün kullanımıyla ilişkili çıkan yeni yasalar ve artan sigara fiyatlarına bağlanabilir. Ancak benzer bir durum İskandinav Ülkelerinde söz konusudur. Özellikle İsveç'te kullanılan bir dumanlı tütün formu olan snus maraş otuyla büyük benzerlikler içermektedir. 1986 yılında 25-64 yaş arası İsveç erkeklerinin %22'si snus, %19'u sigara kullanmakta iken 1999 yılında erkeklerin %30'u snus, %11'i sigara kullanır hale gelmişlerdir (Rodu, 2002).

Bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça sigara kullanım prevalansı artmaktadır. Okur yazar ve altı eğitim düzeyinde bireylerin %3,6'sı sigara kullanmakta iken üniversite mezunu olan grubun %48,8'i sigara kullanmaktadır. Bu oranların arası kadın bireylerde daha da açılarak üniversite mezunu kadın bireylerin %60'nın sigara kullandığı ortaya çıkmıştır. Bu oran yüksek bulunabilir ancak yapılan bir araştırmada bir kamu kurumunda çalışan erkek personelin %44,1'i, kadın personelin ise %55,9'nun sigara kullandığı tespit edilmiştir (Altıntaş ve ark. 2006). Bu bilgi, üniversite mezunu kadın bireylerin birçoğunun çalıştığı varsayımı ile birlikte düşünüldüğünde çıkan sonuç daha iyi yorumlanabilir. Diğer taraftan maraş otu kullanan bireyler, okuryazar ve altı grubun %39,3'ünü oluştururken üniversite mezunu bireylerin %4,7'sini oluşturmaktadır.

Katılımcılardan yüksek yaş gruplarında sigara kullanım oranı düşük bulunurken daha genç bireylerde yüksek bulunmuştur. 46+ yaş grubunda günlük sigara kullanıcıları %14,5 iken bu oran 18-25 yaş arası bireylerde %37,4 çıkmıştır. Bu durum maraş otu kullanımında tam tersine dönmektedir. Erkek bireyler için, 46+ yaş grubunda maraş otu kullanımı %38,7 iken 18-25 yaş bireylerde bu oran %2,2 olarak bulunmuştur. Buradan anlaşılaçağı üzere genç bireyler sigara kullanımına yönelirken yaş artışına bağılı olarak oransal olarak düşüş olmakta ve maraş otu kullanımına yönelmektedirler. Nitekim sigara vb. bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kimselerin tatmin düzeyini sağılamak için sürekli madde alımını artırmak eğiliminde oldukları bilinmektedir (Anonim, 2011d). Bunun yanı sıra maraş otunun ham maddesi olan *Nicotiana rustica* L. sigaranın hammaddesi olan *Nicotiana tabacum*'dan dan 6-10 kat arası daha fazla nikotin içermektedir (Saitoh, 1985). Bu bilgiler ışığında düşünöldüğünde; sigara kullanan genç yaştaki bireylerin zaman içerisinde tatmin düzeyini artırmak için maraş otu kullanımına yönelmeleri muhtemeldir.

Düşük gelir grubundaki bireylerin %33,9'u, orta gelir grubundaki bireylerin %19,6'sı ve yüksek gelir grubundaki bireylerin ise %48,8'i günlük sigara kullanıcısıdır. Gelir durumu itibariyle bireylerde günlük sigara kullanıcısı olma durumu farklılık arz etmekle birlikte düzensiz bir değışim göstermiştir. Ancak erkek bireylerin gelir grupları itibariyle maraş otu günlük kullanıcı olma durumuna bakıldığında; düşük gelir grubundaki bireylerin %33,8'nin, orta gelir grubundaki bireylerin %31,5'inin ve yüksek gelir grubundaki bireylerin ise %5,6'sının günlük kullanıcı olduğı anlaşılmıştır.

Sigara ve maraş otu kullanımı, hem erkek bireyler hem kadın bireyler arasında medeni duruma göre farklılık arz etmektedir. Bekâr bireylerin %46,8'i sigara kullanırken evli bireylerin %28,8'i kullanmaktadır. Maraş otu kullanımında ise bekâr bireylerin %6,4'ünün, evli bireylerin %19,9'unun günlük maraş otu kullanıcısı olduğı tespit edilmiştir. Bu oran evli erkeklerde %30,3 olarak tespit edilmiştir. Buradan anlaşılaçağı üzere sigara bekâr bireyler arasında yaygınken, maraş otu evli bireyler arasında yandır. Bu durumun, evli ve bekâr bireylerin yaş ortalamaları ile alakalı olması ihtimal dâhilindedir.

Asla alkol kullanmam diyenlerin %19'unun sigara kullandığı, düzenli olarak alkol kullanıyorum diyenlerin %88,9'unun sigara kullandığı tespit edilmiştir. Alkol kullanan bireylerde sigara kullanımı yaygınken maraş otu kullanımı yaygın değıldir. Asla alkol

kullanmam diyenlerin %19,7'si maraş otu kullanırken bu oran nadiren alkol kullanıyorum diyenlerde %18,6 olarak çıkmıştır.

Sigarayla mücadelenin sürdüğü günümüzde olumlu neticeler alınmaktadır. Ancak bölgesel olarak kullanılan maraş otuyla mücadele konusunda aynı şeyi söylemek güç olacaktır. Bir an önce maraş otunun zararları hakkında popülasyon bilgilendirilmelidir. Sigaranın zararsız bir alternatifi gibi algılanılmasının önüne geçilmelidir. Ayrıca maraş otu kayıt dışı olarak üretilmekte ve pazarlanmaktadır. Bundan dolayı sigaradan çok ucuzdur. Ucuzluğu dolayısıyla rağbet görmektedir. Bu kayıt dışılığın önüne geçilmeli vergilendirilmelidir. Aksi takdirde sigaraya getirilen her yasak ve maliyet maraş otu kullanımında karşılığını bulacaktır.

Çalışma kentsel alanda yürütülmüş olup kırsal alan kapsam dışı bırakılmıştır. Ancak maraş otu kullanımının kırsal alanda daha yaygın olarak kullanıldığı öngörülmektedir. Binaenaleyh sonraki çalışmaların kentsel ve kırsal bölgeleri içine alacak şekilde yürütülmesinde gerek karşılaştırmalar açısından, gerek politik kararlar açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Politik karar alıcıların, ilgili kamu kuruluşlarının ve ilgili tüm organizasyonların konunun önemini anlamaları gerekmekte olup konu yerel bir durumdayken olası bir maraş otu kullanımı artışının önüne geçilerek gelecek nesiller korunmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aktaş, C. 2009. Lojistik Regresyon Analiz: Öğrencilerin Sigara İçme Alışkanlığı Üzerine Bir Uygulama. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (26):107-121.
- Altıntaş, H., Boztaş, G., Polat, C., Salor, C., Yaman, İ., Uğurlu, E. 2006. Bir Kamu Kuruluşu Bilgi İşlem Merkezi Çalışanlarının Sigara İçme İle İlgili Tutum ve Davranışları. Bağımlılık Dergisi, 7 (1): 3-10.
- Anonim, 2008., Ulusal Tütün Kontrol ve Eylem Planı (2008-2012). T.C. Sağlık Bakanlığı, Ankara. 17s
- Anonim, 2011a. Dumansız Tütün Çeşitleri. (<http://buy-snus.be/>) (Erişim Tarihi:15.07.2011)
- Anonim, 2011b. “Maraşlı Öğrenciler Maraş Otu Bağımlısı Çıktı” Başlıklı Haber (www.haberler.com) (Erişim Tarihi: 29.05.2011)
- Anonim, 2011c. Eğitim Tanımları (<http://tr.wikipedia.org/>) (Erişim Tarihi: 29.05.2011)
- Anonim, 2011d. Bağımlılık Süreci Nasıl İşler. (<http://www.madde.gov.tr>) (Erişim Tarihi: 29.05.2011)
- Aslan, D., Özvarış, Ş.B., Esin, Ç., Akın, A. 2006. Bir Grup Üniversite Öğrencisi Arasında Sigara ve Alkollü Bir İçecek Tüketme Durumu: Prevalans ve Etkileyen Faktörler. Erciyes Tıp Dergisi, 28 (4): 172-182.
- Başer, S., Hacıoğlu, M., Evyapan, F., Özkurt, S., Kiter, G., Zencir, M. 2007. Denizli İl Merkezinde Yaşayan Erişkinlerin Sigara İçme Özellikleri. Toraks Dergisi, 8 (3) :179-184
- Bilgic, A., Florkowski, W.J., Akbay, C. 2009. Demand for Cigarettes in Turkey: An Application of Count Data Models. Empirical Economics 39 (3): 733-765
- Bilir, N., 2009. Türkiye Tütün Kontrolünün Neresinde?. Toraks Dergisi, 10 (1): 31-34
- Cohen, R.T., Sattler, J., Felix, M.R.J., Brownell, K.D. 1987. Experimentation with Smokeless Tobacco and Cigarettes by Children and Adolescents: Relationship to Beliefs, Peer Use, and Parental Use. American Journal of Public Health, 77(11): 1454-1456
- Collins, M., 1986, Sampling (Editör: R.Worcester ve ark. 1986), Consumer Market Research Handbook.

- Desalu, Oo., Isheh, Kr., Olakoba, Ab., Salawu, Fk., Danburam, A. 2010. Smokeless Tobacco Use in Adult Nigerian Population. Nigerian Journal of Clinical Practice, 13(4).382-387
- Dikmen, N. 2005. Türkiye’de Sigara Tüketimini Etkileyen Değişkenler Üzerine Bir Model Çalışması. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 19 (1) :1-19
- Fagerström, K.,O., Schildt, EB. 2003. Should the european union lift the ban on snus? Evidence from the swedish experince. Addiction, 98 (9): 1191-1195
- Engström, K., Magnusson, C., Galanti, Mr. 2010. Socio-demographic, Lifestyle and Health Characteristics Among Snus Users and Dual Tobacco User in Stocholm County, Sweden. BMC Puplic Health, <http://www.biomedcentral.com/1471-2458/10/619>
- Erenmemişoğlu, A., 1999. Re: Turkish Smokeless Tobacco “Maraş Powder”. Prev Med 28(6): 616-617
- Gilljam, H., Galanti, M.R. 2003. Role of Snus (oral moist snuff) in Smoking Cessation and Smoking Reduction in Sweden. Addiction, 98 (9):1183-1189
- Göksel, T., Cirit, M., Bayındır, Ü. 2001. İzmir İli Lise Öğrencilerinin Sigara Alışkanlığını Etkileyen Faktörler. Toraks Dergisi, 2 (3): 49-53
- Grotvedt, L., Stugum, H., Hovengen, R., Graff-Iversen, Sıdsel. 2008, 22 Eylül. Social Differences in Smoking and Snuff Use Among Norwegian Adolescents: A Population Based Survey. BMC Puplic Health, <http://biomedcentral.com/1471-2458/8/322>.
- Idris, A.M., Ibrahim, Y.E., Warnakulasuriya, K.A.A.S., Cooper, D.J., Johnson, N.W., Nilsen, R., Odont, B. 1998. Toombak Use and Cigarette Smoking in the Sudan: Estimates of Prevalence in the Nile State. Prevementive Medecine 27(4): 597–603
- Keskinoğlu, P., Sözkese, S., Sarıyer, E., Kesik, K., Öztürk, R. 2007. Sosyoekonomik Düzeyi Düşük Bir Bölgede 15 Yaş Üzerinde Sigara İçicilik Sıklığı, İçicilik Maliyeti ve İçiciliğin Hastalık Varlığına Etkisi. Toraks Dergisi, 8 (4): 227-233
- Lund, E.K., Scheffels, J., McNeill, A. 2011. The Association Between Use of Snus and Quit Rates for Smoking: Result from Seven Norwegian Cross-sectional Studies. Addiction, 106 (1): 162-167
- Önder, Z., 2011. Türkiye’de Sigara Fiyatları ve Tüketim İlişkisi [www.toraks.org.tr/userfiles/file /Tr%20sigar_fiyatlari-zeynep_onder.pdf](http://www.toraks.org.tr/userfiles/file/Tr%20sigar_fiyatlari-zeynep_onder.pdf)

- Özerkmen, N. 2004. Ergenlerde Sigara İçme Davranışını Etkileyen Faktörlerin Sosyolojik Analizi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(1): 77-105.
- T.C. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, 2004. DSÖ Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'nin Onaylanması Hakkında Karar. Resmi Gazete, Sayı No: 25681, Karar No:2004/8235
- Rodu, B., Stegmayr, B., Nasic, S., Asplund, K. (2002). Impact of smokeless Tobacco Use on Smoking in Northern Sweden. *Journal of Internal Medicine* , 252 (5): 398–404
- Rozi, S., Akhtar, S. 2007. Prevalence and Predictors of Smokeless Tobacco Use Among High-School Males in Karachi, Pakistan. *Eastern Mediterranean Health Journal*, 13 (4): 916-924
- Rudatsikira, E., Muula, A.S., Siziya, S. 2010. Current Use of Smokeless Tobacco Among Adolescents in The Republic of Congo. *BMC Public Health*, <http://www.biomedcentral.com/1471-2458/10/16>
- Saitoh, F., Noma, M., Kawashima, N. 1985. The Alkaloid Contents of Sixty Nicotiana Species. *Phytochemistry*, 24:477-480.
- TÜİK, 2006. www.tuik.gov.tr. Aile Yapısı Araştırması (Erişim Tarihi: 15.06.2011)
- TÜİK, 2010. www.tuik.gov.tr. İstatistiklerle Türkiye (Erişim Tarihi: 15.06.2011)
- Turgut, T., Deveci, F., Altuntaş, E., Muz, M.H. 2001. Elazığ'da Lise ve Dengi Okul Öğretmenlerine Uygulanan Sigara Anketi Sonuçları. *Solunum*, 3 (4): 295-299
- WHO, 2011. Why tobacco is a public health priority, [http:// www.who.int/tobacco/health_priority/en/](http://www.who.int/tobacco/health_priority/en/)(Erişim Tarihi:15.06.2011)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, soyadı : Ali KAFAS

Uyruğu : T.C.

Doğum tarihi ve yeri : 24.12.1980 Antakya

Medeni hali : Evli

Telefon : 0 (0505) 747 00 91

Faks :

e-posta : alikafas@hotmail.com.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans KSÜ /	Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı	2011
Lisans ANDÜ/	İşletme Fakültesi	2007
Lise	Kırkhan Sağlık Meslek Lisesi	1999

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2001-2011	Sağlık Bakanlığı	Sağlık Memuru

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Kitap Okuma, Yüzme, Seyahat